

(Foto: Colourbox)

'Vi er arbejdsnarkomaner

"Universitetslærere - og vidensarbejdere i det hele taget - er arbejdsnarkomaner, og det bliver værre og værre. Det kan aflæses på mange faktorer, fx at professorer og lektorer for 20 år siden var grupper med en masse kulturelle kompetencer og aktiviteter ved siden af arbejdet. Det samtaledede man om og ikke om arbejdet. Sådan er det ikke i dag, i dag præsenterer du dig via dit arbejde", siger arbejdspsykolog **Einar B. Baldursson** som kommentar til resultater fra den store arbejdsmiljø-undersøgelse, som FORSKERforum offentliggør data fra i dette nummer.

Resultater fra spørgeskemaundersøgelsen blandt 1896 besvarelser fra uni-lærere og sektorforskere fortæller, at universitetslærere arbejder langt mere end samfundets arbejdstidsnorm på 37 timer. Professorer arbejder i 50

timer og lektorer 46 timer ugentligt. De ikke-fastansatte forskere og de yngre i karrierestillinger arbejder noget mindre, men stadig noget over samfundets norm.

I undersøgelsen fortæller forskerne om deres oplevelse og holdninger.

"Heraf fremgår det - og det er da bekymrende - at kun hver tredje er tilfredse med deres arbejdssituation (mens hver tredje til gengæld er tilfreds). Langt mere alarmerende for mig som psykolog er imidlertid, at næsten hver tredje oplever at være så stresset, at det går ud over deres arbejdsevne. Det er noget, som den enkelte forsker og ledelsen burde tage meget alvorligt, før det ender galt med mange stressede, udrændte og deprimerede i sektoren ..."

FORSKERUNDERSØGELSEN s. 8-11

'Ministeren holder os for nar ... 3
- for KUs, CBSs og DTUs vedtægter er slet ikke garanti for mere medbestemmelse

Stjerner med hjerner 6
Den opsøgende reporter gik til åbningen af forskningens døgn. Måske var folket der ikke, det var til gengæld prinsesse Mary

FORSKERUNDERSØGELSEN 2012

Arbejdsuger på 46-50 timer 9
- for professorer og lektor. Det kalder på bedre ledelse og arbejdsplanlægning, mener arbejdspsykolog

Alarm: Hver tredje oplever stress 10
- i en grad, så det går ud over deres arbejdsevne.

Sektorforskning: Mange utilfredse 14
- blandt de indfusede sammenlignet med de ikke-indfusede. Et forudsigeligt kultursammenstød på uni på noget dårligt forberedt, konstaterer kritiker

Koldau ind af bagdøren 16
Her opstod Koldau-problemet: Eks-dekan Bodil Due 'kaldede' Koldau uden opslag og uden at spørge musikmiljøet, siger kritikere

TEMA: Professionshøjskoler Uni & højskoler er fusionerede 19
- om ti år, spår ekspert

Uni-ministeren indleder fusion 20
- når han ophæver 'suppleringskurser', for hermed gøres professionsba' det samme som en uni-ba'

Rivalisering er misforståelser 22
- lyder bagatellisering af konflikten mellem højskoler og uni'er

FORSKERforum til DJØF's professorer 31
Djøf sparer. I fremtiden skal Djøf's professorer derfor abonnere for 200 kr. pr. år. **OPFORDRING**

Mega er ikke altid "Mega nice"

For de unge der ankommer til universitetet kan udsvingene være store, og ting opfattes typisk som værende sorte eller hvide. I virkelighedens interesse er udtrykkene snarere "fucking nederen!" eller "mega nice!".

Masseuniversitetet er samtidig også blevet mega-universitet. Og vi skulle hilse og sige, at de ansatte ikke opfatter det som "mega nice!". Det er ikke det stigende studentertal, som har afstedkommet de største ændringer hen mod mega-universitetet. Det er politikerne og administratorerne, der alle taler om og tror at "big is beautiful". Hvis man googler "big is beautiful" havner man blandt "plus size models". Rart at moden ikke kun omfatter anoreksiramte modeller, men for universiteterne er der tilsyneladende kun en trend: Stor – Større – Bedst!

I 1973 udkom bogen "Small Is Beautiful" af økonomen E.F.Schumacher. Undertitlen var "Economics As If People Mattered". Bogens mission er at opnå værdige og meningsfulde arbejdssteder og først derefter opsøge det effektive. En pointe for forfatteren er at efterstræbelsen alene efter effektivitet sjældent lykkes. Således citeres Schumacher for: "The most striking thing about modern industry is that it requires so much and accomplishes so little. Modern industry seems to be inefficient to a degree that surpasses one's ordinary powers of imagination. Its inefficiency therefore remains unnoticed." Måske er universiteterne nu blevet industrialiseret. Ja, paradokser er intellektuelt interessante. Nej, det er godt nok træls at befinde sig midt i paradokset!

Vi mangler at få facts der viser at sammenslutningen og fusionerne på universitetsområdet har været en succes. Tværtimod viser undersøgelserne blandt de indfusede sektorforskere en fremtrædende oplevelse af at der på universiteterne er

mindre tid til forskning og mindre arbejdsro til udarbejdelse af forskningsansøgninger. Ansøgningerne er oftest ansøgninger om penge, og selvfinansieringen kan være et stort og direkte pres. I rapporten "Arbejdsvilkår ved de tidligere og nuværende sektorforskningsinstitutioner" skrives "Samlet billede: Når alle disse delresultater samlet gøres op, tegner der sig et bemærkelsesværdigt negativt billede af de ansattes oplevelser af fusionerne og disses konsekvenser for nuværende jobsituation." (se omtale i FORSKERforum 253 samt s.14 i dette blad).

“For universiteterne er der tilsyneladende kun en trend: Stor – Større – Bedst!

Sammenslutningerne mellem universiteter og andre institutioner er altså ingen succes set fra de ansattes side. Vi er ikke overraskede over at også sammenslutningen af institutter til mega-institutter heller ikke er en succes. Fakulteter og institutter findes i universitetsloven og også i universiteternes forskellige vedtægter. Der er nogen variation i vedtægterne om hvilke områder medarbejderne skal involveres i på institutniveau gennem institutråd og på fakultetsniveau gennem akademisk råd. Sammenslutningerne af institutter har også (tilsyneladende) utilsigtede effekter.

Virkeligheden ude på mega-institutterne er, at medarbejderne ikke arbejder på institutter eller fakulteter. Næ, de videnskabelige medarbejdere (VIP) arbejder i forskningsgrupper. Og "forskningsgruppe" findes hverken i universitetsloven eller i universitetsvedtægterne. Dermed kan de ansatte

hænge i limbo. Megalomanien begrundes med "stordriftsfordele" - når der sammensluttes dele med et vist sammenfald af indhold - eller med "synergi" - når der sammensluttes dele uden sammenfald af indhold. Sammenslutning er altså let at begrunde, men vanskelig at validere, og ofte sker sammenslutningerne uden nogle klare succeskriterier.

Forskningsgrupperne er opstået som faglige spydspidser med forskningsfokus og også med en funktion omkring bemanning af undervisningsområder. Forskningsgrupperne er ofte bærere af strategiske indsats for institut, fakultet og universitet. Forskningsgruppen er den ansattes base, men forskningsgruppernes styring er ikke beskrevet i universitetslov eller vedtægter.

Der er således tale om et demokratiunderskud for det område som har størst betydning for de ansatte. For de fastansatte har forskningsgruppen stor generel relevans, men blandt de tidsbegrænsede ansatte, specielt ph.d.-studerende og videnskabelige assistenter, er forskningsgruppen udelukkende en faglig gruppering. Når institutlederen for et mega-institut på grund af mega-antallet af ansatte uddelegerer medarbejderudviklingssamtaler (MUS) til forskningsgruppelederen kan ph.d.-studerende få faglig sparring. Imidlertid har ph.d.-studerende med interesse i universitetsansættelse oplevet at de ikke har kunnet afklare deres fremtid i MUS, fordi forskningslederen ikke er ansvarlig for opslag og besættelse af stillinger. Her vil MUS med institutlederen være nødvendig.

Demokratiunderskuddet pga. forskningsgrupperne må forhindres gennem sikring af menige forskningsgruppemedlemmer som repræsentanter i institutrådene på mega-institutter. Derudover må det være alle ansattes ret at kunne afholde MUS med en leder på et niveau som råder over de mest interessante medarbejderressourcer: stillinger!

Medlemsblad for DM's universitets-ansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, DJØF's undervisnings- og forskningsansatte (under Overenskomstforeningen), samt Pharmadanmarks undervisnings- og forskningsansatte. Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kilde-angivelse. **Redaktion:** Lektor Leif Søndergaard, DM I (ansvarshav. for dette nummer), Lektor Karsten Boye Rasmussen, DJØF, Seniorforsker Niels Erik Poulsen, DM1-sektorforskning, Lektor Lars Kamp Nielsen, Pharmadanmark, Journalist Lasse Højsgaard (lah@dm.dk), Red. leder Jørgen Øllgaard (Joe@dm.dk).

Redaktionens adresse: FORSKERforum, Nimbusparken 16, 2000 Frederiksberg, Telefon: 38 15 66 33, Fax: 38 15 66 32. Bladets oplag er 7.500 ekspl. og udkommer 9 gange om året, den første uge i hver måned. **Øvrige adresser:** DM, Nimbusparken 16, 2000 Frederiksberg, Tlf. 38 15 66 00. DJØF, Gothersgade 133, PB 2126, 1015 Kbh. K, Tlf. 33 95 97 00. Pharmadanmark, Rygaards Allé 1, 2900 Hellerup, Tlf. 39 46 36 00. **Fotos:** Signe Alvarez (hvor ikke andre er nævnt) **Grafisk Produktion:** www.preducation.dk **Tryk:** Green Graphic ApS.

Næste deadline: 18. maj 2012.

'Ministeren holder os for nar ...

- når han godkender vedtægter for KU, CBS og DTU, der slet ikke er en forbedring, mener KUs fællestillidsmand

”Uddannelsesministeren holder os og Folketingets egne beslutninger for nar, når han godkender uni-vedtægter, som slet ikke forbedrer medbestemmelsen i praksis. Det, som han nu vil kalde en forbedring er i virkeligheden bare en sort tom kasse, som ledelser selv kan fylde ud. I praksis er det ikke redskaber – minimumsrettigheder – for de ansatte. Der er bare gråzoner for ledelserne. Og derfor ikke en pind bedre end den gamle lovtekst ...”

Siger **KU-tillidsmand og eks-bestyrelsesmedlem Henrik Prebensen** som kommentar til, at uni-minister Morten Østergaard tilsyneladende vil godkende vedtægtsforslag, som ikke præciserer hvilken medbestemmelse og hvordan, men som i praksis bare giver uni-rektorer bemyndigelser til at udforme rammer, de finder passende.

Prebensen anerkender, at de ansatte i Aarhus og SDU stiller sig tilfredse med deres vedtægter – ”efter omstændighederne: lovens snærende ledelsespyramide” – men andre universiteters er helt utilfredsstillende.

Gråzoner

Ministerens embedsmænd har efter lovgivningsgang lavet petitesseretelser, men konstateret, at den reviderede Uni-lov ikke kræver nærmere vedtægtsbestemmelser for grad og form for medbestemmelse: ”Det er absurd. Først konstaterer en stort anlagt Uni-evaluering i 2009, at medarbejdernes medbestemmelse er alt for ringe til en vidensinstitution, som et universitet. Dernæst laver Folketinget en lovrevision med præcisering af, at der skal indarbejdes større medbestemmelse. Og så pålægges de enkelte uni-ledelser at præcisere deres vedtægter, så de giver mere medbestemmelse. Men nu slipper KUs, CBSs og DTUs ledelser så afsted med vedtægtsformuleringer med gråzoner, som de selv får lov at fylde ud”.

Det ligner en forhåndsgodkendelse fra ministerens side. KU-tillidsmanden kalder det helt utilstrækkeligt, når KUs nye vedtægter ikke præciserer, hvad institutråd skal lave og hvilken indflydelse de ansatte skal have. På CBS-ledelsen slipper ledelsen afsted med, at rektor bare lover at indføre en ”kodeks for god ledelse”, uden at er indlagt minimumsbestemmelser for, hvad de ansatte skal have af indflydelse. På DTU er vedtægtsudkastet en endnu større gråzone, for her nøjes man med at repetere Uni-Lovens tekst. Og så kan rektor iøvrigt regere efter en gummiagtig paragraf: ”Rektor udarbejder standarder for,

hvad universitetet betragter som god ledelse samt hvilke handlemuligheder studerende og medarbejdere har, hvis de oplever, at den nærmeste leder ikke følger vedtægtens bestemmelse om medbestemmelse og medinddragelse”.

Uni-ministeren: Jeg behøver ikke godkende

På CBS og på DTU er de centrale præciseringer af hvilken medbestemmelse og hvordan overladt til ledelserne. Vedtægterne siger nemlig bare, at CBS-ledelsen skal lave en ”kodeks” og DTU-rektoren skal lave standarder. Og selv om ”standarder”. Og selv om det faktisk vil blive det vigtigste element for medbestemmelsen, så vil **minister Morten Østergaard** ikke kræve, at han skal godkende dem, siger han pr. mail til FORSKERforum:

”Ministeren godkender universiteternes vedtægter, men godkender ikke underliggende dokumenter som fx standarder og kodeks. Det er op til universiteterne selv at tilrettelægge sådanne interne procedurer. Det skal naturligvis ske i overensstemmelse med loven, men selve procedurerne skal ikke godkendes”, svarer ministeren: ”Jeg opfordrer i klare vendinger ledelserne til at tænke medbestemmelse og medinddragelse ind som en essentiel del af en universitetsorganisation, der kun næres ved en sund og inkluderende debat. Det er i min optik et spørgsmål om god ledelse slet og ret. Der er ikke krav om, at procedurerne herfor skal stå i vedtægten.

Det vil også gøre det noget vanskeligt for universiteterne at tilpasse deres procedurer, hvis der hver gang skal ske fornyet ministergodkendelse”.

Det svar er KU-tillidsmand Henrik Prebensen absolut ikke tilfreds med: ”Ministeren burde som minimum stille krav om, at grad og form for medbestemmelse burde stå i vedtægten. Han bør ikke godkende en vedtægt, hvor det ikke fremgår, hvad det egentlig handler om. Han bør altså ikke godkende formuleringer, der ikke stiller konkrete krav til ledelserne. Minister Østergaard er løbet fra sit ansvar. Om igen, hr. minister”.

Hvor er de radikales uni-demokrati?

På FORSKERforums spørgsmål om, hvor de Radikales uni-politik med uni-demokrati og reel medarbejder-medbestemmelse er blevet af, svarer den radikale minister:

”Radikale Venstre stemte nej til den reviderede universitetslov i 2011, bl.a. fordi vi frygtede, at den ikke i tilstrækkelig grad kunne sikre medbestemmelse for ansatte og studerende – men det var trods alt et skridt i den rigtige retning”.

Han afviser at opsigte regeringspartneren Socialdemokraterne uni-aftale med den tidligere VK-regering. Og så henviser han til, at den nuværende lovrevision – herunder vedtægterne – kan evalueres i 2014 ...

Koldau-løsning:

Hun flytter kontor

I marts sagde den omstridte musikprofessor Linda Maria Koldau op med virkning fra 1. januar 2013. Hun har siden indgået en aftale med ledelsen på Aarhus Universitet om, hvordan resten af hendes tjenesteperiode indtil nytår skal afvikles. Som et centralt aspekt indgår, at hun fraflytter sit kontor på Musikvidenskab til et kontor i en anden bygning (under Æstetik og Kommunikation (Nordisk) i Trøjborgkomplekset). Men hun vil fortsat have Niels Lehmann som institutleder.

FORSKERforum har spurgt institutlederen til detaljerne i aftalen.

Betyder aftalen, at AU-ledelsens advarsel til Koldau er ophævet?

“Det kan jeg ikke udtale mig om, for det er en del af personsagen, som er omfattet af fortrolighed”.

Indgår der i aftalen elementer, som betyder, at Koldau nu vil holde en lavere profil internt og i offentligheden?

“Det kan jeg ikke kommentere”.

Noget kunne tyde på, at Koldau ikke har tænkt sig at holde sig i ro. Til Information – som hun har udleveret aftalen til – kalder hun aftalen ”en ydmygelse”, fordi hun sendes ”i eksil” og ”en isolationsstrategi”. Og hun fortolker aftalen sådan, at AU har opgivet kravene i advarslen til hende (om tilstedeværelsespligt og om at hun skal undskyldte for kolleger). Og Koldau opfatter på ingen måde sagen som afsluttet. Det sker først når

Ombudsmanden har udtalt sig (Information d. 26.april).

Dropper Ombudsmanden nu sagen

Sagen har været meget opslidende for Musiks øvrige medarbejdere, så hvad vil institutlederen gøre for at de kommer videre?

“Konkret indkaldes til et planlægningsmøde. Der skal gøres noget særligt, for det er som sagt ingen hemmelighed, at det har været en hård proces for miljøet. Der kan fx blive tale om inddragelse af eksterne konsulenter”.

Hvad vil institutlederen eller AU gøre, hvis Koldau fortsat rører op i gryden?

”Det kan jeg ikke kommentere. Det er som sagt omfattet af fortrolighed”.

Har Koldau fået sin vilje, når AU-ledelsen har accepteret, at hun skal flyttes?

“Jeg kan sige så meget, at det i mine øjne er en aftale, som tilgodeser alle”, slutter institutleder Lehmann.

Ombudsmanden har en igangværende undersøgelse af sagen. Advarslen indholdt var anledningen til, at Ombudsmanden tog sagen op og har gennemført en høring af parterne. Hos Ombudsmanden vil man ikke svare hypotetisk på, om Ombudsmanden dropper sagen, hvis advarslen er trukket tilbage. Men det oplyses, at Ombudsmanden vil tage stilling til sagen i løbet af meget kort tid, når man har fået oplysning fra AU om sagens forløb.

Se www.forskerforum.dk

2013

Nedtælling: 240 dage til ...

2013 truer med at blive et rædselsår med et truende bevillingsfald for forskningen på hele 1000 mio. kr. 'Skrænten' kaldes den hos uni-ledelserne, og den kan udløse mange fyringer. Regeringen og uni-minister Morten Østergaard holder dog problemet hen med henvisning til, at løsning afhænger af et større økonomisk kludetæppe, nemlig skatte- og arbejdsmarkedsreformer. De skal forhandles i sammenhæng med finansloven 2013 i november, med mulig afklaring i december.

Men nu har uni-ministeren fået en uventet hånds-rækning, idet det afsløres,

at universiteterne har genereret uventede millionoverskud. I 2011 gik de ud med et overskud på 784 mio. kroner, fortæller opgørelser over universiteternes årsregnskaber. Samlet har de nu en opsparing på seks mia. i egenkapital – og det ligger lige for for uni-ministeren at pålægge uni'erne at bruge nogle af disse penge. Dermed lattes presset på ham.

Eks-minister Charlotte Sahl-Madsen var faktisk ude i samme ærinde for nogle år siden. Det blev afvist at uni-ledelserne, der kaldte det rettidig omhu i den tid med usikre offentlige bevillinger.

Løsning på gruppeeksamen

Bekymringer er tilsyneladende gjort til skamme i uni-ministerens udspil til nye regler om gruppeprøver. Universiteterne får den selvbestemmelse, de har ønsket. Der kommer angiveligt stor frihed til selv at fastsætte rammerne for brugen af gruppeprøver i de enkelte uddannelser. Det var, hvad universiteterne havde ønsket af den nye eksamensbekendtgørelse, og det ser ud til, at det også bliver det, de får.

Det fremgår nemlig af en pressemeddelelse fra, at det i den nye eksamensbekendtgørelse skal være ”op til institutionerne selv at beslutte, om der for eksempel skal være loft over antallet af gruppeprøver og loft over antallet af deltagere i en gruppeprøve.”

Det er en formulering, der får smilene frem hos flere af de universitetsfolk, der har været involveret i de såkaldte dialogmøder med ministeriet, der har ledt op til det nye udspil:

”Det er vigtigt at institutionerne selv kan sætte rammerne, så det er et meget positivt udspil, der viser, at der er blevet lyttet til universiteterne. Det skal ministeren kun roses for,” lyder det fra AaU-professor Anette Kolmos, der har været en af skeptikerne.

Blandt de bekymrede var også RUCs prorektor Hanne Leth Andersen: ”Som jeg læser det, bliver der ikke lagt restriktioner ind. Så det lyder som om, man har lyttet og stopper detalreguleringen. Så vi kan jo kun rose, at man følger op på det, man har sagt, man ville”.

Eneste krav, som ministeriet står fast på, er at der altid skal ske en individuel bedømmelse af den studerende. Der står også at institutionen skal sikre en variation af prøveformer, at det skal fremgå af eksamensbeviset, om en prøve har været i gruppe eller individuel, og endelig at det skal fremgå af studieordningen om den studerende har mulighed for at vælge en individuel prøve i stedet for en gruppeprøve.

Et tilbageværende spørgsmål er dog, hvor skal eksamensformen så afgøres – hos rektor, hos dekanen eller i studienævnet?

Hanne Leth Andersen vil ikke svare endegyldigt på dette spørgsmål: ”Jeg forventer, at vi på RUC regulerer det oppe fra, så det enkelte studienævn ikke skal opfinde den dybe tallerken. Vi har allerede nedsat et eksamensudvalg, der har gjort et forarbejde, så vi sikrer, at vi bruger vores erfaringer til at gøre tingene bedre”.

Udspillet fra ministeriet kommer snart ud i høring.

Stjerner med hjerner

Forskningens Døgn: Det årlige forsøg på at sprede forskningen ud til folket. Men målt på åbningsceremonien så er forskning lig med naturvidenskab. Og måske en prinsesse

Forskning og folkelighed. To umage størrelser, der mere eller mindre frivilligt bliver teamet op fra tid til anden.

På Forskningens Døgn den 20. april var der nærmest tale om en speed-date. I 24 timer skulle de lærde glemme, at der skal kildehenvisninger for hvert fjerde nedskrevet ord, og laboratorierne skulle for en stund forvandles til små tivolier med blinkende knapper og lysende væsker.

Man kan lige så godt erkende det med det samme: trods alle gode og velmente intentioner, der ligger bag, så hører en sådan konstruktion af paradokser. Og åbningsceremonien afspejlede det da også til fulde.

En hob af videnskabelige pinger var samlet i den pompøse festsal på Frue Plads sammen med dagens royale indslag, kronprinsesse Mary. De sad på de forreste rækker. På de bagerste række sad som modvægt og repræsentanter for folkeligheden en flok gymnasieelever, der var blevet kørt ind fra nogle af landets gymnasier, næsten som en slags stemmekvæg i forhold til den 'stjerner med hjerner'-dyst, der udgjorde åbningsens videnskabsformidlende indslag.

KU-rector Ralf Hemmingsen havde da også situationsfornemmelse nok til netop at spille på paradokser mellem rammer og formål i sin velkomsttale. Han refererede til de store ånder, der er afbildet på festsalens vægge, og til talerstolen, hvor videnskabens nestorer i bogstavelig forstand kan 'tale ned' til tilhørerne. Han fortalte også om sine første universitets-år, hvor man som studerende stod op i auditoriet, når professoren kom ind, og fra forelæsningspulten kunne blive mødt af indledende bemærkninger som: *jeg hilser eder.*

Men nye tider er kommet til, proklamerede rektoren: "Man kan ikke sige, at forskningen er kommet i øjenhøjde, men relationen mellem forskning og samfundet er ændret. Selvtilstrækkelighed er i dag lig udslettelse, og det med at lukke sig inde i studerekammeret, er et forsvindende paradigme".

Han blev fulgt op af **uddannelsesminister Morten Østergaard**, der ikke bærer på samme traditionshistoriske bagage og mere frejdigt kunne udslynge et par anekdoter fra

opslagsbøgerne – denne gang om den geniale og småskøre fysiker Nikola Tesla, der vistnok burde krediteres for radioens opfindelse.

Og så fik han sagt, at de hidtidige formidlingspålæg og -anstrengelser fra universiteternes side kun er begyndelsen.

"Forskningen skal ud i verden – derud hvor den kan virke og gøre gavn for mennesker og samfund. Derfor er det også vigtigt, at forskning bliver formidlet. Det gælder i uddannelse. Og det gælder i den brede befolkning. Jeg er fast besluttet på at åbne vores forskningsinstitutioner yderligere op mod omverdenen," sagde ministeren.

Og hvordan åbner man sig så mod omverdenen og den brede befolkning? Ja, man forsøger naturligvis at kopiere det bredeste og mest populære underholdningskoncept i nyere tid, nemlig tv-showet X Factor.

Det var nemt gjort. Forskningsversionen af X Factor er nemlig allerede udviklet og prøvet af under navnet Forsker Grand Prix, så det var bare at støve konkurrenceformen af og pifte den lidt op med et nyt navn: Stjerner med hjerner.

Som sagt, så gjort. Med lidt kendis-effekt fra tv-værten **Ann Marker**, der skulle give den som Lise Rønne, samt standup-komikeren **Carsten Bang** som et underholdende indslag i dommerpanelet, som han i øvrigt delte med videnskabsjournalist **Lasse Foghsgaard** fra Experimentarium, var der virkelig lagt op til fredagsunderholdning på denne torsdag formiddag. Og stemmetælleren var blevet udstyret med blinklygte og balthorn. Jo, alle sejl var sat til.

Med disse bling-bling-rammer skulle ti ph.d.-studerende fra forskellige høje læreanstalter nu dyste om, hvem der bedst på 3 minutter kunne fremlægge og formidle deres forskningsprojekt. Vinderen – årets forskningsformidlingstalent – skulle derefter findes gennem en sms-afstemning blandt tilhørerne.

Inden for popmusik-branchen er der en tommelfingerregel, der siger, at et godt radiohit skal vare omkring 3 minutter. Herefter begynder lytterne at kede sig. Og det kan fremtidens forskere åbenbart også begynde at vænne sig til.

Længden på 3 minutter er meget

symptomatisk en forkortelse af de tidligere Forsker Grand Prix-konkurrencer, hvor kombattanterne i den indledende runde havde 6 minutter til at fortælle om deres forskningsprojekt, og derefter 4 minutter i finalen. Det var to år siden.

At den ultimative forskningsformidling anno 2012 foregår på 3 minutter er der tilsyneladende stor konsensus omkring (fx har dagbladet Information helt sideløbende med Uddannelsesministeriets 'Stjerner med hjerner'-dyst udkrevet en såkaldt 'ph.d.-cup', hvor de ph.d.-studerende ligeledes får 3 minutter til at formidle deres forskning).

Naturligvis kan man sige meget på 3 minutter, og de ti deltagere kløede også på med fængende ansøgninger, appellerende

KU havde på Forskningens Døgn rejst en hel teltby for at formidle forskning til folket, men den største attraktion var kronprinsesse Mary.

argumentation og naturligvis små jokere i form af special effects, som for eksempel **Astrid Vang-Pedersen** fra RUC, der havde sneget en violinist ind blandt tilhørerne, eller **Johan Raunkjær Ott** fra DTU, der i bedste fysiklærer-stil brugte skummet fra en Tuborg Classic til at illustrere lysets brydning.

Naturligvis er det overfladisk. Tiden giver i bedste fald mulighed for at præsentere forskningsprojektet og dets nytteperspektiver. Og i sådan en konkurrence skal nytteperspektivet helst være meget konkret. Kan man opfinde en dims, der kan gøre livet lettere for andre mennesker, så er man godt på vej. Det er til at forstå. Arbejder man med grundforskning og/eller tung teori – forget it!

Og så er vi igen tilbage ved paradokserne.

'Stjerner med hjerner' bygger på nogle gode intentioner om at styrke interessen og rekrutteringen til videnskaben. Men den type forskningsformidling, der dyrkes og hædres, spiller på en synlig nytteværdi – fra forskning til faktura – som i hvert fald visse kredse i forskningsverdenen advarer imod at stirre sig blind på.

De tre bedste 'Stjerner med hjerner' – målt på tilhørernes sms-stemmer, kom alle fra naturvidenskaberne. Det var **Johan Raunkjær Ott** – ham med ølskummet – der med sin fotonik-teknik vil kunne finde skavanker i kroppen ved at belyse den. Det var **Thomas Elmelund Rasmussen** fra SDU, der kan bekæmpe kræft med gen-terapi. Og endelig var det vinderen **Kim Blauenfeldt**

Gosmer fra AU, der vil opklare narko-kriminalitet ved at analysere stof-portionernes kemiske profil.

Bestemt tre dygtige formidlere – ikke mindst Blauenfeldt, der med sin kombination af rasta-hår, jysk lune og et hårdkogt krimi-tema var en sikker vinder. Men samtidig havde de altså den synlige nytteværdi, som flere af de andre havde svært ved at slå på.

"Tre naturvidenskabsfolk," bemærkede sidedamen til FORSKERforums opsøgende reporter, astrofysikeren Anja Andersen, der selv tidligere er kåret som årets forskningsformidler.

Hun var ikke overrasket over den naturvidenskabelige dominans: "Det illustrerer bare, at man som naturvidenskabsmand har en bedre platform. Det er ligesom mere nørdet og mystisk, og så er der nogle gode effekter med lys, farver og instrumenter".

Og hendes pointe om det naturvidenskabelige formidlings-fortrin skulle faktisk blive forstærket i løbet af dagen. Tidligere havde medicineren **Albert Gjedde** modtaget prisen som årets forskningskommunikator, hvilket er 6. ud af 9 mulige gange, prisen er gået til de våde videnskaber. Sejrs-podiet i 'Stjerner med hjerner' blev som sagt et rent fysisk-kemisk anliggende.

Og bagefter kunne gæsterne så gå udenfor på Frue Plads og inspicere de stande, KU og Københavns Kommune i fællesskab har opstillet, for at almenheden kan få et indblik i forskningens gøren og laden. Og hvilken forskning var det så, KU havde valgt at vise frem? Joe, det var såmænd natur- og sundhedsvidenskab. Kun et par enkelte telte med nogle EU-emblemer havde sneget sig ind i lejre – men de kom vist for øvrigt også fra RUC.

Forsknings-lejren på Frue Plads var et hyggeligt tiltag, som uden tvivl fik lokket nogle nysgerrige sjæle over fra Fiolstræde. Men menigmands interesse for forskning – for søstjerne og den appelsin-baserede solcreme – var dog for ingenting at regne i forhold til den næsten tumult-agtige stemning, der opstod da kronprinsesse Mary og hendes oppassere begav sig på rundtur blandt forsknings-standene.

Mary så på forskning. Folket så på Mary.

lah

Uni-professorer og lektorers arbejdsuge: 46-50 timer

Høje arbejdstider skyldes traditioner, krav om fordøjelse samt dårlig planlægning fra ledernes side, mener arbejds- og organisationspsykolog

”Hvis man siger, at de faste, pålagte opgaver er undervisning og administration m.m., så optager de faktisk 30 timer ud af normalarbejdsugen på 37. Det vil sige, at forskningen – som er uni-læreres drivkraft – i meget høj grad udføres i fritiden som ’gratisarbejde’. Og det mærkelige er, at uni-lærere accepterer det; det skyldes en illusion om, at det er et frivilligt valg”, konstaterer **Aalborg-ektor Einar B. Baldursson**, som er arbejds- og organisationspsykolog.

Han kommenterer FORSKERUNDER-SØGELSE 2012, som FORSKERforum her offentliggør de første data fra. Det handler om uni-læreres ugentlige arbejdstider, og hvordan arbejdstiden er fordelt på opgaver.

FORSKERUNDERSØGELSEN 2012

Spørgeskemaundersøgelsen om arbejdsvilkår og -holdninger blev gennemført i perioden før og efter påske 2012. Inviterede pr. mail var forskere på uni og i sektorforskningen organiseret i fagforeningerne DM, IDA, JA og Djøf (blandt Djøf'er dog kun blandt et selektivt udvalg på hver fjerde). Der indkom 1896 gyldige besvarelser, hvilket giver en svarpct. på 31 pct.

Der er tale om opfølgning på tilsvarende undersøgelser i 1999 (GALLUP), 2006 (Bo Jacobsen) samt 2009 (Vilstrup). 2012-resultaterne stemmer nogenlunde overens med de seneste undersøgelser, dog viser 2012-timetallene lidt mindre tidsforbrug end i 2009 (hvor professorer arbejdede 51 timer og lektorer 47).

”Variationen mellem de seneste undersøgelser er lille, så det skal man ikke lægge for meget i. Det er langt mere interessant, at 2012-undersøgelsens niveau er helt i overensstemmelse med de sidste mange års arbejdstidsundersøgelser, både omkring længden og forbruget. Også vores lokale undersøgelser på AU og AaU de sidste 6 år har givet samme hovedtræk. Overensstemmelsen betyder, at FORSKERUNDERSØGELSEN 2012 må tillægges stor troværdighed”, siger arbejdspsykolog **Einar B. Baldursson**, der har stor erfaring med denne type undersøgelser.

De arbejder i gennemsnit langt mere end samfundets arbejdstidsnorm på 37 timer; professorer i 50 timer og lektorer 46 timer ugentligt. De ikke-fastansatte forskere og de yngre i karrierestillinger arbejder noget mindre, men stadig noget over samfundets norm.

Uni-forskere uden arbejdstidsbegreb

”Uniforskere har ikke et arbejdstidsbegreb. Det er lige så naturligt for dem at arbejde søndag som på hverdage eller om aftenen derhjemme. Jeg vil ikke sige, at man er motiveret af kaldstækning – at forskning er en opgave med et højere formål – men af tradition. Der er kutyme for lange arbejdsdage. Det er nærmest smitsomt”, forklarer han.

”De unge overtager altså ukritisk de ældres arbejdsmoral. Instituttlederen siger, at han ikke kan intervenere, for han bliver ikke informeret – der er ikke arbejdstidsregistrering – og ’det foregår jo frivilligt’. Man ser det samme i private vidensorganisationer, hvor ledere siger at de ikke kan gribe ind overfor de ansattes ubetalte overarbejde med argumentet: ’de ansatte er drevet af deres ambitioner’...”

”Selvforklaringen lyder ofte, at man accepterer de høje arbejdstider, fordi man så til gengæld har ’friheden’ til selv at planlægge. Ud fra mine erfaringer og interviews tror jeg imidlertid mere på, at uni-lærerne vil have ret til ’fordybelse’. Man får retten til at fordybe sig i noget, der interesserer en. Men uanset om du forklarer dit tidsforbrug med friheden eller fordybelsen, så er det i sidste ende udtryk for en illusion, for der er rigtig mange bindinger på dig, så det frie valg er en illusion. Når vi skal retfærdiggøre noget for os selv – ’hvorfor vi har valgt det her liv’ - så opbygges forklaringer eller fantasier”, forklarer arbejdspsykologen.

Højeste arbejdstider for de ældre

Nogle ville måske tro, at arbejdsbelastningen er størst i karrierestillinger hos adjunker, ph.d.-stipendiater o.lign., fordi det er her, at man skal bevise, at man er dygtig nok til en fast stilling i systemet. Men sådan er det ikke. De ugentlige arbejdstider for de yngre er typisk ca. 41 timer. Man kan også sige, at arbejdstiden stiger med kvalifikationsniveau og alder.

”Det er slet ikke så mærkeligt”, forklarer Baldursson. ”De yngre skal forskningskvalificere sig og bruger derfor ofte det meste af

tiden på forskning (dog bortset fra adjunkterne, der bruger lige så meget tid på undervisning). Det betyder, at de daglige opgaver med undervisning, planlægning osv. hænger på de faste medarbejdere”.

Og det er der i øvrigt en glædelig fordel ved, nemlig at de ældre har rutinen, tilføjer han tørt.

Høje arbejdstider skyldes mental fordøjelse

Nogle vil sige, at ugentlige arbejdstider på 46-50 timer er usandsynlige; *at uni-lærerne overdriver deres arbejdsbyrde?*

”Tidsforbruget på det arbejdsrelaterede er ikke overdrevet. Men det er ikke sådan, at al arbejdstiden er fortættet, dvs. består af dybt koncentreret arbejde, for det kan man ikke holde til”, forklarer Baldursson, der giver to forklaringer på de høje arbejdstider:

Dels at der kræves flere aktiviteter af læreren – undervisning, forskning, formidling og administration – og de har forskellige intensitetsgrad. Man jages fra den ene opgave til den anden. Men det kræver omstilling, og overgangen er en skjult tidssluger, for man kan jo godt bruge et par timer på at omstille sig.

Og dels fodres man i videnssektoren med så meget, som kræver bearbejdning, at man skal bruge stilleperioder til mental fordøjelse. Intense opgaver må nødvendigvis afløses af mere ekstensive. Det er spænding – afspænding, hvor man bruger rutineopgaver til at koble af. Når man har læst en vigtig tekst, skal man tænke over den. Når man har haft en spændende konfrontationstime med engagerede studerende, skal den også bearbejdes, og det sker usynligt”.

Fagforeningskrav løser ikke problemet

”De høje arbejdstider er ikke noget, forskerne problematiserer – de er der bare. Det viser sig ved, at det ikke er mange uni-forskere, som frivilligt italesætter et reelt ønske en begrænsning af arbejdstiden. Derfor får fagforeningerne ikke så meget ud af at kræve 37-timers uge i vores sektor”, siger arbejdspsykologen.

Universitetslærere har ingen øvre arbejdstid, som fx kunne begrænses af tidsregistrering, overarbejdsregler, afspænderingsregler el.lign. Der er altså ingen ydre instans, som dikterer, hvornår arbejdstiden slutter. Når universitetslærere tidligere skulle forsvare de høje arbejdstider blev det gjort med henvisning til, at de lange arbejdsdage

Uni-lærere: Sådan er din arbejdsuge – fordelt på aktiviteter

	Forskning	Undervisning	Formidling	Administration	Ansøgning	Andet	TOTAL 2012
Professor	19	13	2	10	4	3	49
Professor mso	17	14	2	11	5	3	50
Lektor	15	15	1	9	3	3	46
Adjunkt	14	15	1	6	3	2	41
Videnskabelig ass.	23	8	1	2	2	2	38
Post.doc.(112)	27	4	1	3	3	2	41
Ph.d.-stipendiat	28	6	0 (0,4)	3	1	3	41
Studie-adjunkt/-lektor	6	21	2	8	1	2	40
Andet	16	7	1	7	2	6	39
Total	19	12	1	7	3	3	44

blev accepteret mod at der var stor frihed i arbejdstilrettelæggelsen. Det er også argumentet, når arbejdsgivere (Finansministeriet) modsætter sig indførelse en øvre arbejdstid i sektoren, for så vil de kræve tilstedeværelse og tidskontrol.

Løsningen er i Baldurssons øjne ikke, at fagforeningerne stiller overenskomstkraft om 37-40 timers arbejdsuge med overtidsbetaling, hvis det overskrides: "Det vil arbejdsgiverne ikke være med til, for det vil blive dyrt, når al 'gratisarbejdet' pludselig skal betales. Men det vil forskerne heller ikke gå med til for at de sætter deres frihed i arbejdsplanlægningen og retten til fordybelse så højt, at de ikke vil sælge den for tidsregistrering, mødepligt. Det vil de opfatte som overvågning, styring og mere kontrol ...", mener han.

Sektorforskeres arbejdstid

De traditionelle sektorforskere har i gennemsnit 40 timers arbejdsuge, og er dermed dem, som har bedst styr på arbejdstiden. Seniorforskere og post.doc.'s har den højeste arbejdstid (40-42 timer), mens de øvrige stillingskategorier har lidt mindre arbejdstider. Tidsforbruget varierer mellem de enkelte grupper, alt efter deres særlige opgaver. Seniorforskerne bruger mest tid på forskning (17 timer pr. uge), mens fx forskningsassistenter kun bruger 8 timer. Til gengæld bruger seniorrådgiverne halvdelen af arbejdstiden (20 t.) på myndighedsbetjening/rådgivning. (Arbejdstid og -fordeling har ikke væsentlige afvigelser i undersøgelserne 2009-12).

Løsningen: Bedre planlægning

"Høje arbejdstider er ikke i sig selv belastende. Der opstår imidlertid et motivationsproblem, hvis du har svært ved at begrunde dine opgaver, eller hvis dine aktiviteter er styret udefra. Og det er skaber stress, som er farligt. Det kan fremkalde demenstræk, fx ringe koncentrationsevne eller depression", forklarer psykologen, der tilføjer, at holdnings-svar fra FORSKERUNDERSØGELSEN 2012 fortæller om, at mange oplever et stort pres. Hele 30 pct. oplever nemlig, at de er så stressede, at det går ud over deres arbejdssevne (se side 10).

"Reglementering af arbejdstiden kan man først begynde med efter, at noget andet er indført, nemlig en bedre arbejdsplanlægning. I dag er planlægningen for dårlig. De menige forskere kan ikke gøre så meget, for de er fanget af deres arbejdskrav, men de skal selvfølgelig gøre ledelsen opmærksom på det uholdbare – men uden arbejdsbegreb er de menige ikke gode til det. Forskerne lever med illusionen om at have frihed – de kan ikke tvinges ned i arbejdstid, for de insisterer på retten til at blive nedslidte. Men først må de kræve en bedre organisering af arbejdet", mener Baldursson.

"Hovedansvaret ligger på lederne med personalebeføjelser, fx institutledere eller forskningsledere. Logistikken må tages langt mere alvorligt end i dag. De må i langt højere grad tænke i at stille betingelser og rammer op, som gør arbejdslivet mindre opsplittet for den menige forsker. Det betyder, at der skal skabes mulighed for fordybelse. Opgaver må samles i klart afgrænsede moduler. Forskere må have mindst en uge

samlet til koncentrerede forskningsopgaver. Undervisning må samles i perioder eller på enkelt dage", siger han. "Med en bedre arbejdstilrettelæggelse vil arbejdstiden blive mere effektiv, både for den ansatte og for ledelsen. Og så vil uni-lærerne kunne begynde at reducere deres høje arbejdstider ..."

ja

Fusions-sektorforskeres arbejdstid

De nyligt indfusede 'sektorforskere' på uni (DJF-Foullum, DMI, Risø, Fødevareforskningen m.fl.) har i gennemsnit 41 timers arbejdsuge. Seniorforskere og post.doc.'s har den højeste arbejdstid (42 timer), mens de øvrige stillingskategorier har lidt mindre arbejdstider. Tidsforbruget varierer mellem de enkelte grupper, alt efter deres særlige opgaver. Seniorforskerne bruger mest tid på forskning (15 timer pr. uge), post.doc.'s bruger 26 timer, mens seniorrådgivere kun bruger 11 timer.

En overraskende afvigelse er, at myndighedsbetjening / rådgivning kun optager en fjerdedel af uni-seniorforskeres tid – kun halvdelen af, hvad tidsfordelingen er hos sektorforskere i den gamle sektorforskning.

Også noget overraskende i forhold til fusionsbegrundelserne er, at fx seniorforskere kun i begrænset omfang underviser (3 timer pr. uge).

Alarm: Hver tredje har

- så det går ud over opfyldelsen af arbejdsopgaver, fortæller FORSKERundersøgelsen 2012

”Der er noget ravsuskende galt. Samlet set – arbejdstidens længde, arbejdsfordelingen og den lurende utilfredshed blandt de menige – tegner et billede af et arbejdsmiljø, som står i direkte modsætning til universiteternes egne målsætninger om at have et udviklende, meningsfuldt arbejde. I stedet er der aspekter, som peger på, at de menige oplever, at arbejdssituationen er ude af deres egne hænder og at der er et stort krydspres i opgaver”, siger den erfarne arbejds- og organisationspsykolog **Einar B. Baldursson** om uni-læreres oplevelser og holdninger til deres arbejdssituation.

”Samtidig er der ikke tradition for ledelse, så enten lader lederne de menige styre sig selv eller også tages der beslutninger hen over hovedet på dem. Uanset hvad, så kan denne pressede situation give en oplevelse af tab af mening – som ellers er helt vital for vidensarbejderes motivation. Det er stressudløsende og derfor må jeg konkludere, at der lurer der alvorlige stress-farer i sektoren, som lederne må tage meget alvorligt”.

Ansøgningsspild

45 pct. af forskerne oplever, at de bruger for meget tid på at søge penge ude i byen. Bag det tal skjuler sig, at en professor / lektor bruger 10 pct. af arbejdstiden på at søge eksterne midler. (Blandt sektorforskere er det 16-18 pct.).

”Der er en alvorlig systemkritik, når knap 2 ud af 4 fortæller, at de ’bruger for meget tid på at søge eksterne midler’, mens kun hver fjerde fortæller, at tidsforbruget er ok. Svarene indikerer stor frustration blandt forskerne. Det indikerer et helt skævt system, når vi samtidig ved, at succesraten hos forskningsrådene er nede på 15-20 pct, samtidig med at forskerne er tvunget til at søge, enten for at legitimere sig overfor deres ledelser eller for at tjene penge hjem til deres egen løn. Alt under succesrater på 33 pct. er massivt spild af tid i mine øjne”, siger organisationspsykologen **Einar B. Baldursson**.

Hver tredje stresset

”For mig som psykolog er det meget alarmende, at næsten hver tredje opgiver at være så stresset, at det går ud over deres arbejds-evne (spm. 5). Det er noget, som den enkelte forsker og ledelsen burde tage meget alvorligt, for det ender galt med mange stressede, udbrændte og deprimerede i sektoren”, siger Baldursson.

”Når jeg bider særligt mærke i svaret på dette spørgsmål skyldes det, at det er så markant. Jeg ville aldrig have troet på så mange negative reaktioner, måske højst 11-15 pct. Der er spurgt anderledes her; for at få varieret respons vil trivselsundersøgelser normalt stille stress-spørgsmål noget blidere: ’oplever du elementer af stress?’, for at indfange en mild form for hverdagsstress. Her får man respons på det markante udsagn. Det er bemærkelsesværdigt og det fortæller, at sundhedsskadelig stress lurar lige under overfladen hos mange”.

Hver tredje er utilfreds med deres arbejdssituation

Baldursson har også bidt mærke i, at der er lidt flere (40 pct.), som erklærer, at de er tilfredse med deres arbejdssituation end der er utilfredse (36 pct., spm. 4): ”Men det er da alarmerende udtryk for utryghed og frustration, når mere end hver tredje klager over deres arbejdstilfredshed. Det kan da godt være et systemproblem, men det er først og fremmest et problem, som kritiserer ledelsen”, siger han.

”Jeg fortolker i høj grad resultaterne som, at der ikke er tradition for ledelse. Instituttlederen tager ikke stilling til dilemmaer i arbejdsplanlægningen, hvorved problemet opleves som et personligt problem for den enkelte forsker. Eller instituttlederen involverer ikke de ansatte i dispositioner, hvorfor den ansatte oplever sig som sat udenfor. Og den oplevelse af magtesløshed er noget af det værste for folk i videnssektoren”.

Lederne leder ikke

Baldursson mener ikke nødvendigvis, at forskernes oplevelse af deres arbejdsliv og årsagssammenhænge er konsistente: ”Når du står midt i et krydspres mellem forskellige

opgaver, så er det svært at bevare overblikket”.

Jeg tolker resultaterne som, at lederne ikke optræder som ledere. De er passive; tager ikke ansvar for arbejdsbyrden, for medarbejdernes ve og vel. Kun 16 pct. af forskerne mener, at ’instituttlederen er med til at sikre, at deres opgaver kan opfyldes indenfor acceptabel arbejdstid’ (spm. 7-8). Det er udtryk for en meget individualistisk arbejdskultur”, siger han. ”Samtidig – og det er paradoksalt – er man meget loyal overfor sin nærmeste chef, når man erklærer, at instituttlederen giver dem ’indflydelse på vægtningen af arbejdsopgaver’ (spm. 8). Det siger knap 60 pct. ja til ...”

”Det hænger tilsyneladende ikke sammen, og den eneste forklaring, jeg kan komme på er, at de fastholder illusionen om selv at være in control over deres arbejdsdisponering. I praksis har lederne bare givet dem frihed til at overbelaste sig ...”

20 pct.'s administrationen stadig en belastning

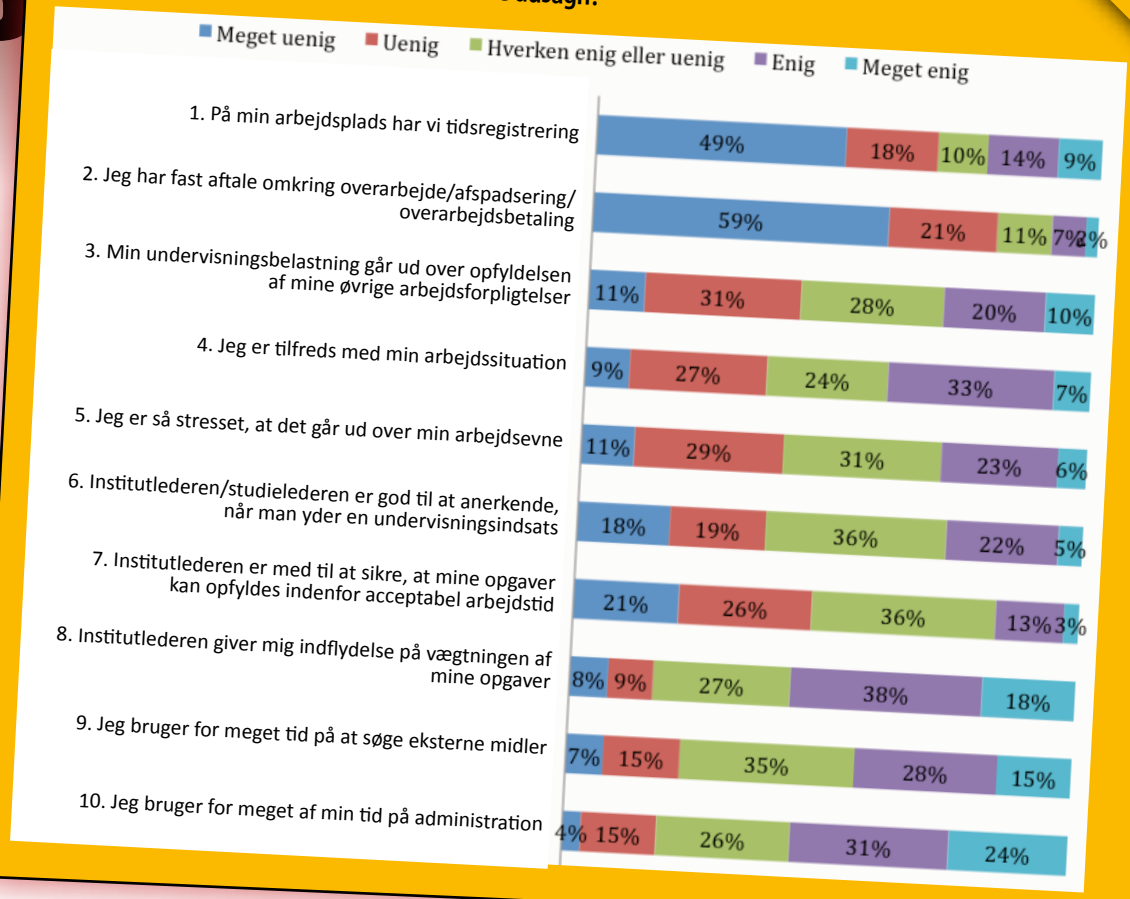
Fordelt på opgaver bruger professorer og lektorer op mod 20 pct. på administration. Holdningsspørgsmålet om det samme afslører da også stor utilfredshed, idet over halvdelen (55 pct.) erklærer, at de ’bruger for meget af min tid på administration’ (spm. 10).

For lederne vil det – i kølvandet på de store debatter om dette emne – måske være en overraskelse, at administrationsbyrden ikke er reduceret. Det aspekt var nemlig et af argumenterne for de senere års store fusioner, omstruktureringer og centraliseringer, som angiveligt skulle effektivisere organisationen og mindske den administrative byrde for de menige.

”Men sådan er det ikke gået”, konstaterer Baldursson. ”Administration optager stadig op mod 20 pct. af arbejdstiden. Jeg vil forklare det med organisationers inertie. Når de når en vis størrelse, så vokser lederlaget. Og når disse skal effektivisere og retfærdiggøre sig, sker det med omstruktureringer og regler. Men effekten af at flytte opgaver fra lokalt til centralt plan er ofte, at det lokale plan fortsat – men nu bare skjult i organisationsregnskab - skal lave opgaver. De tager institutsekretæren fra os, fordi opgaverne skal udføres

stress

Uni-lærere: Sådan oplever du dine arbejdsforhold - hvor enig eller uenig er du i nedenstående udsagn?

centralt og mere effektivt. Men i praksis betyder det bare, at vi selv skal udfylde vores rejseafregninger ...”

”Ledelserne prøver at affærdige kritik af administrationsbyrden. Der er imidlertid en forvaltningsmæssig djøf-logik i det her, hvis man ikke er meget varsom med store omstruktureringer. Jeg husker, at politologi-professor Grønnegaard for nogle år siden spåede, at de store fusioner og omlægninger ville resultere i flere og dyrere ledere, der lavede mindre administration! Der ansættes altså flere ac'ere i store HR-afdelinger til bl.a. at lave banale opgaver, men det er i virkeligheden under deres værdighed, for de vil hellere styre det strategiske. Så derfor lander de banale, praktiske opgaver på forskernes bord ...”.

Undervisningen er krumtappen

Ifølge Baldursson er undervisningen central for at forstå arbejdstidens disponering. Undervisningen optager ifølge lærernes opgivelser 25-30 pct. af den samlede arbejdstid, men Baldursson tror, at den med forberedelse, opladning og afspænding i praksis fylder mere. Men belastningen afsløres ved, at hver tredje fortæller, at 'min undervisningsbelastning går ud over opfyldelsen af mine øvrige arbejdsopgaver' (spm. 3).

”Det er mange, for man skal tænke på, at der er en del, som kun forsker eller kun har lidt undervisning. Forholdsvis få har altså en stor belastning”, forklarer han.

”Undervisningen er nøglen til at forstå de fastansattes uni-læreres arbejdstidsfordeling (på samme måde som 'myndighedsbetjening' er det for sektorforskningens seniorforskere). Den er førstepligt, og når også administrationen skal laves, så er forskningstiden den fleksible størrelse. Og tidsforbruget til undervisning er formentlig defensivt skønnet, for tiden til at forberede sig, til at finpudse og til at lade op før man skal performe, er formentlig større end underviserne selv oplever. Hånden på hjertet: Efter to timers undervisning er du godt pumpet. Ambitiøs og opdateret (forskningsbaseret) undervisning bliver aldrig en rutinesag”, mener Baldursson.

”Arbejdskravet er blevet mere intenst, og der er blevet mindre tid til forskning end for 10-20 år siden, hvor der var mere luft. Det var nemmere at planlægge undervisningsfri perioder. Undervisningssæsonen – inkl. eksamen – er udvidet. Nu er der eksamen og re-eksamen i juni og i januar.”

Lidt sammenhængende forskningstid

Under en tredjedel af forskeres forskningstid opleves som sammenhængende, fortæller forskere til FORSKERundersøgelsen 2012.

”Det er utrolig interessant - chokerende og fatalt”, siger arbejdspsykolog **Einar B. Baldursson**. Forskning er utrolig afhængig af at blive lavet i sammenhæng. Derfor købes man fri fra undervisning til særlige opgaver. Derfor arbejder folk hjemme, for at få ro. Derfor ser folk frem til sommerferien. Men når kun 1/3 er sammenhængende indikerer det en skjult stressfaktor, når 2/3 faktisk skal laves indimellem noget andet. Det er ikke bare stress-skabende, men også ineffektivt. Det peger på, at arbejdsplanlægningen burde være meget bedre”.

Humaniora: Dannelse kontra nytte

Bevægelsen i universitetsuddannelsen fra fokus på dannelse til fokus på kompetencer er soleklar. Naturligt, mener studieansvarlige. Det har taget overhånd, mener andre.

Kravet om mere erhvervsrettede universitetsuddannelser har i en årrække lydt konstant fra politisk og især erhvervmæssig side. Og på uddannelserne oplever man, at der er et reelt dilemma, jf. den debat, som opstod i kølvandet på musikprofessor Linda Koldaus kritik.

Men studieordningerne er i soleklart skred væk fra den klassiske dannelse og mod et større kompetence-fokus. Det fastslår en række studieansvarlige kilder, FORSKERforum har talt med.

Påvirkningen sker ad forskellige veje. Den mest direkte er dog fra fakultetsledelser, der centralt styrer uddannelserne i mere erhvervsrettet retning.

På Arts (humaniora) Aarhus har alle uddannelser således fået pålagt, at tredje semester på overbygningen skal være et såkaldt 'profilingssemester', hvor man laver erhvervsrettede projekter.

"Det er mange rigtig fortørnede over. De synes, det udhuler kernefagligheden og gør de studerende dummere – for nu at sige det ligeud," fortæller **Morten Haugaard Jeppesen**, der er uddannelsesleder og studienævnsformand på Idehistorie ved AU.

Nytteparadigmet har taget overhånd

Henrik Kaare Nielsen, der er professor ved Institut for Æstetik og Kommunikation, er ikke i tvivl om, at det er en ydre påvirkning, der førte til beslutningen om 'profilingsmodulet' på AU HUM: "Man har indført det i enighed på fakultetsniveau, men det har været deres måde at fortolke ministeriets signaler. Og i ministeriet har man i mange år været vældigt lydhøre over for DI's ønsker, som presser i retning af at universiteterne skal være professionsskoler."

Andre påvirkninger af uddannelserne sker fra helt centralt hold, nemlig i form af lovgivning. I 2009 blev uddannelsens arbejdsmarkeds- og samfundsmæssige perspektiv gjort til et af de fem kriterier, som Akkrediteringsinstitutionen godkender nye og gamle uddannelser efter.

Et andet lovgivningstiltag, som har fået en vis betydning, er de obligatoriske aftagerpaneler, som universiteterne skal have, for at sikre, at der er en rød tråd mellem arbejdsmarkedets behov og uddannelserne.

Henrik Kaare Nielsen mener at

'Skolen i Athen' af renessancemaleren Rafael inkarnerer den klassiske dannelse, som i dag er under pres på universitetet, både fra ledelse og fra de studerendes side.

bevægelsen fra dannelse til kompetencer har været undervejs lige siden studentoprøret i 1968, og han mener, universitetet har haft fordel af at den klassiske dannelses selvtilstrækkelighed er blevet udfordret. Men med det pres, der i dag er på uddannelserne, frygter han, at det går for vidt.

"Man risikerer at smide barnet ud med badevandet. Skal man producere ny viden skal det være en åben søgeproces uden udstukne krav og forventninger, ellers bliver det ren pragmatik, og man aflåser sig fra det uforudsigelige. Det samme må gælde en universitetsuddannelse – at man også stifter bekendtskab med tanker og vidensformer, der ikke på forhånd er indskrevet i et nytteparadigme."

Efter kritisk sparring

I loven stilles der ikke specifikke krav til antallet af aftagerpaneler, men på SDU HUM har man senest optrappet brugen, sådan at der nu er et aftagerpanel for hvert studienævn.

"De giver kritik eller sparring, hvis de for eksempel oplever nogle problemer eller mangler blandt kandidaterne. Det kan være, de studerende ikke kan samarbejde på tværs

eller mangler it-færdigheder. Men der er ikke noget diktat. Det er et relevant input, studielederne tager op i en konstruktiv dialog," fortæller **Lars Grassme Binderup**, der underviser i filosofi på SDU og for nyligt er blevet prodekan på Humaniora.

Rådgivningen handler ofte om kompetence-behovet, siger han. Men det behøver ikke nødvendigvis være i en redskabsorienteret retning: "Det kan også være kompetencer af en abstrakt art. Det kan også være, man vil have kritiske studerende, der tænker ud af boksen."

Michael Eigtved, lektor, studieleder og studienævnsmedlem ved Kunst og kulturvidenskab på KU oplever også, at aftagerpanelet er med til at dreje uddannelsen i erhvervmæssig retning. Det tager han som en positiv udvikling.

"Man kan sige, at vi har fået en drejning, der gør os opmærksomme på at uddanne til et arbejdsmarked og ikke et forskerarbejdsmarked. Tidligere uddannede vi groft sagt alle til at være forskere. Det er vi gået et stykke væk fra nu. Der er stadig klassiske færdigheder, men vi har bygget til at pege ud, hvorfor det her er relevant i en arbejdskontekst."

DI bagatelliserer det faglige dilemma

De studerendes pres

Men det er ikke kun ovenfra, presset på uddannelserne kommer. De studerende bliver selv mere og mere fokuserede på, at de skal kunne nogle konkrete ting, arbejdsgiverne efterspørger.

Lars Grassme Binderup: ”Der er sket nogle dramatiske ændringer i, hvordan man ser sig selv som studerende – om man udforsker sandheden, eller forbereder man sig til arbejdsliv. Inden for mit fag har de studerende en tendens til at tage fag og tilvalg, så de nemmere kommer ud på et arbejdsmarked.”

Han kæder holdningsudviklingen blandt de studerende sammen med den stigende arbejdsløshed og så det store optag, der i dag er på universitetet: ”Vi har et masseuniversitet, og det tilfører nogle personer, der har det bedre med at få nogle konkrete kundskaber, de kan bruge til noget.”

De studerende kræver professionskompetencer

Morten Haugaard Jeppsen oplever en tendens, hvor studerende i højere grad kommer med et ønske om at ’lære’ frem for at ’studere’, dvs. at de kræver konkrete professionskompetencer:

”Jeg herser med dem for at få dem til at holde op med at kalde sig selv elever. Det irriterer mig grænseløst, at de bliver ved. Jeg ved ikke, om de er mindre selvstændige, eller de bare tillader sig at stille krav om at blive taget ved hånden,” fortæller han.

Professor Henrik Kaare Nielsen har samme oplevelse, men han gør opmærksom på, at de studerende afspejler offentlighedens fremherskende syn: ”Da jeg studerede, var der ikke meget snak om, hvad man skulle lave bagefter. Det var mere fagligheden, man interesserede sig for. Men nu har kompetencer haft højstatus i en årrække, og det er det, de studerende hører og reagerer på,” siger han.

Han forstår de studerende, der gerne vil tænke i jobmuligheder. Men han mener, det er en falsk tryghed at give køb på dannelsesaspektet til fordel for kompetence-fag: ”Erhvervsrettede moduler har en høj status. Det giver en tryk forvisning om, at man får et job. Problemet er, at det er der ikke en kat, der ved. Det er notorisk umuligt at forudsæ.”

lah

Arbejdsgiverne kræver endnu flere kompetence-elementer ind på humaniora – uden at de akademiske dyder er i fare

”For mange universitetskandidater er udelukkende teoretisk funderede, og kan ikke bruge deres uddannelse til at løse konkrete erhvervsproblemer. Universitetskandidaterne er ikke forberedt på erhvervslivets bundlinje.” Sådan klagede arbejdsgiverne i Dansk Industri i en rapport/pressemeddelelse (1. marts). De vil have kandidater med konkrete kompetencer frem for en stor teoretisk ballast.

Det er langt fra første gang, man hører dette ønske fra DI. Men forskningspolitisk chef Charlotte Rønhoff vil dog godt medgive over for FORSKERforum, at universiteterne i de seneste år har rykket sig en hel del i den retning, DI ønsker:

”Jeg er enig i, at der er sket en bevægelse, og det er der på hele universitetsområdet. Man er i stigende grad opmærksomme på at rette uddannelser mod arbejdsmarkedet. I akkrediteringsansøgningen for nye uddannelser skal man jo redegøre for relevansen i forhold til arbejdsmarkedet, og det skaber en orientering mod arbejdsmarkedet. Det er en ny tænkning, der ruller ind,” siger hun og nævner også de lovpligtige aftagerpaneler som ”et kæmpe fremskridt”.

DI: Erhvervsrettet mangler på hum

Men arbejdsgiverne er ikke tilfredse. Der er stadig et stykke endnu.

”Der er en bevægelse i gang, men vi må også være ærlige og sige, at uddannelsesrettelæggelser og gennemførelser er store skuder at vende. Der er gode takter, når vi drøfter med ledelserne på rektor- og dekan-niveau. Men når man går længere ned, finder du institutledere og studieledere, der helst vil være fri for den snak om ændringer, og helst vil blive ved med at gøre, som de plejer,” siger hun.

Hun mener, at erhvervsrettet på uddannelserne stadig er en mangelvare. Ikke mindst på humanistiske uddannelser: ”Bare sådan noget som at orientere sig om, hvor dimittenderne får arbejde. Det er der stadig mange humanistiske uddannelser, der ikke kan svare på.”

Rønhoff hentyder til, at manglende viden om kandidaternes erhvervsveje gør, at man ikke ved, hvilke kompetencer de har brug for at tilegne sig i uddannelsen.

”Det er ikke fordi, vi ikke sætter stor pris på de akademiske færdigheder, ellers kunne vi lige så godt uddanne folk på professionshøjskole. Men der er ofte en masse færdigheder, som dimittenderne synes, de mangler, når de så kommer ud og får job.”

Undersøg brancher og arbejdsmarkedet endnu mere

DI vil ikke anerkende, at der er et reelt dilemma vedrørende dannelse kontra nytte. De akademiske dyder er ikke i fare, mener arbejdsgiverne til kritikere, der mener, at DI med det store kompetence-fokus vil gøre uni'er til professionsuddannelse: ”Det er jo noget pjat. Der skal da nok være dem, der tænker det på en mavesur dag. Men der er virkelig stor forskel. Først og fremmest fordi man leverer forskningsbaseret undervisning på universiteterne.”

Men I har fået erhvervs-aspekt i akkrediteringen og I har fået aftagerpaneler. Hvad mere vil I have?

”Aftagerpanelerne fungerer i praksis meget forskelligt. Det er jo ikke en bestyrelse, men blot et rådgivende organ, som universitetet kan lytte til eller lade være. Fra universiteternes side har man også været tilbøjelige til at tro, at den hellige grav er vel forvaret, når blot man har hørt aftagerpanelet. Men sådan er det ikke. Der ligger stadig et stykke arbejde med at undersøge branchen og arbejdsmarkedet,” siger Charlotte Rønhoff, der mener det er på tide at evaluere ordningen og se på, hvad der virker og ikke virker.

lah

Kun fire ud af ti er tilfredse med ledelsen

En alvorlig kritik, når indfusede sektorforskere på uni er markant mere utrygge og frustrerede end deres kolleger på ikke-fusede institutioner, siger kritiker

”Rapporten bekræfter min og andres skepsis. Rapporten er heldigvis usædvanlig klar i mælet. Først og fremmest dokumenteres mistanker om, at fusionerne mellem sektorforskning og uni har haft store omkostninger for ’sektorforskerne’, som udtrykker stor utryghed og frustration”, siger **statsgeolog Jens Morten Hansen** om rapporten om de indfusede ’sektorforskere’ på uni, som er udarbejdet af Center for Forskningsanalyse (CfA-AU).

Rapporten fortæller om forskernes oplevelse af arbejdsvilkår og fusioner, og der viser sig en markant større utryghed og frustration i forhold til de sektorforskere, som ikke blev indfusede: ”I mine øjne handler det først og fremmest om, at de – og det gælder især på AU og på DTU – er kommet meget langt fra den daglige ledelse. Og det er meget uheldigt, for sektorforskere har stort behov for at sidde tæt på og være i dialog med deres ledere, så der er overensstemmelse mellem parterne om de konkrete, aktuelle opgaver. Når man skal bedrive samfundsrelevant ’anvendt’ forskning, skal man være i dialog med beslutningstagerne”.

’Sektorforskerne’ på uni har fået dårligere rammer

Jens Morten Hansen har stor erfaring fra sektorforskningen – dels som vicedirektør på GEUS, dels som direktør i Forskningsstyrelsen 1998-2005 – og han har været meget skeptisk overfor fusionerne.

I 2007 blev nogle sektorforskere indfusede under universiteterne, mens andre ikke blev. Og nu viser det sig, at de indfusede er betydeligt mere frustrerede, utrygge

og utilfredse end dem, som slap for at blive fusioneret. De indfusede er på samtlige parametre for arbejdsforhold mindre tilfredse end deres kolleger udenfor. Kun på lønnen er de mere tilfredse.

Rapporten – der bygger på udsagn fra mere end halvdelen af sektorens 2.300 ansatte – er ikke hyggelig læsning for lederne på især AU og DTU, som modtog de indfusede i 2007. Det handler især om de store institutioner **Danmarks Jordbrugsforskning (DJF)** og **Danmarks Miljøundersøgelser (DMU)**, som blev underlagt Aarhus. Og **RISØ** og **Danmarks Fødevarerforskning**, som blev underlagt DTU.

Jeg er meget utilfreds med, at jeg ikke er finansieret på samme vilkår som gamle AU-ektorer, for jeg bliver målt efter samme målestok. Jeg er delvis utilfreds med min forskningsfrihed – fordi min frihed afhænger af hvilke forskningsmidler, jeg er i stand til at tiltrække. Og det afhænger af min succes med publicering og med at pleje og kommunikere med mit netværk”
’Sektorforsker’ på uni

Tilbage som ufusede stod så de gamle, traditionelle institutioner **Arbejds miljøinstituttet (nu NFA)**, **Socialforskningsinstituttet (SFI)**, **Statens Serum Institut (SSI)** samt **GEUS** (der fik juridisk særstatus som en selvstændig forskningsinstitution under Miljøministeriet).

I hans øjne er rapporten en kraftig kritik af de politikere, der gennemtvang fusionen, og de ledelser på især AU og DTU: ”Fusionerne har været usædvanligt dårligt forberedt og efterfølgende lige så dårligt gennemført. Sektorforskningen er åbenlyst blevet lavt prioriteret med alvorlige omkostninger for de ansatte. Det er da meget alvorligt, når fx kun fire ud af ti ’sektorforskere’ på uni er tilfredse med deres ledelser. Ledelserne har et alvorligt problem”.

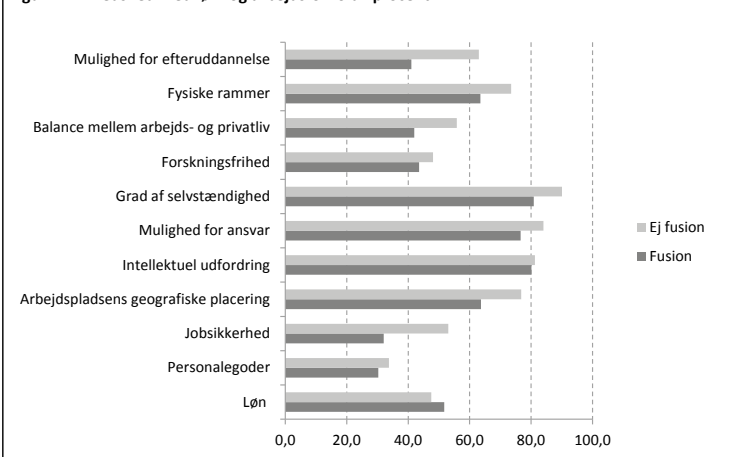
Kritik: Usædvanligt dårligt forberedt og gennemført

Rapporten bruger ikke udtrykket, men hvis man spørger den menige forsker har den store fusion været en fiasko. Politikernes erklærede succeskriterium var, at fusionen skulle give større frihed og synergi, men det er gået lige modsat, fortæller rapporten.

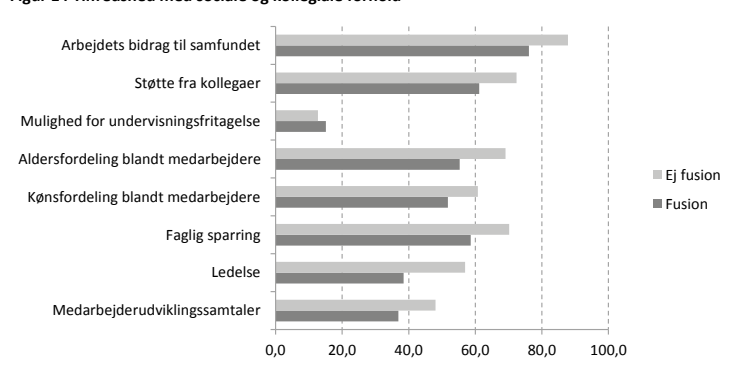
Set fra medarbejderperspektiv er der ikke realiseret mange synergi-effekter ved fusionerne. Omvendt er der derimod en række væsentlige ulemper, der knytter sig til en bred palet af faktorer: Ledelse, karrieremuligheder, finansiering, administration, nedprioritering af myndighedsbetjening, opløsning af faglige fællesskaber osv.

”Hovedfejlen ligger i, at fusionerne 2007 var for dårligt forberedt i den forstand, at behovet og gevinster faktisk ikke blev belyst. Det var et politisk krav. Og da fusionerne så var besluttet var der i implementeringen for lidt fokus på, hvilke struktur der faktisk passer sig bedst for hvilke opgaver. Strukturen blev fastlagt – og nu er ’sektorforskere’ så indfusede på mammut-institutter – uden

Figur 12 Tilfredshed med løn- og arbejdsforhold i procent

Figur 14 Tilfredshed med sociale og kollegiale forhold

Kilde: Arbejdsvilkår ved de tidligere og nuværende sektorforskningsinstitutioner (CFA, marts 2012)

at der blev taget hensyn til, at der kom andre opgaver og en anden kultur ind på uni. Som en del af dette problem, har der været alt for lidt fokus på den nære ledelse”.

Der er kun en måde at løse problemet på: ”Erkend, at der er et stort problem, og uddeleger så magten til personer, som er tæt på de konkrete opgaver. Tilliden og trygheden skal genoprettes. Derfor skal mellemledere have reel beslutningsmyndighed uden at alt skal koordineres ovenfra”, siger han. ”Topstyret kommando-ledelse og -økonomi skal ud. Strategier skal udformes nedefra, for det er trods alt ’sektorforskerne’, som kender ’markedet’ og som i øvrigt skal tjene sin egen løn hjem. Det nytter jo ikke at have en institutleder, der ikke ved, hvad du laver”.

Tilfredshed med løn og arbejdsforhold

Rapporten fortæller konkret om deres oplevelse af arbejdsvilkår. De fortæller, at jobsikkerhed, selvstændighed samt balance mellem privat- og arbejdstid har størst betydning for dem. Generelt er der faktisk relativ stor tilfredshed med grad af selvstændighed i arbejdet. Mere end 80 pct. er tilfredse. Til gengæld er der kun middeltilfredshed med balancen mellem arbejds- og privatliv, hvor kun 42-55 pct. er tilfredse. Og der er stor utilfredshed med jobsikkerhed, hvor kun 30-52 pct. er tilfredse.

Der er imidlertid markante forskelle på tilfredsheden mellem de indfusede og de gamle.

Størst utilfredshed på de vigtige faktorer er der på jobsikkerheden. Her er to ud af tre utilfredse blandt de indfusede, mens det kun gælder hver anden på de gamle ikke-fusede.

På faktoren belastning er der målt på tilfredshed med balancen mellem arbejds- og privatliv også en markant forskel hhv. 42/55 pct.).

På faktoren grad af tilfredshed med selvstændighed i arbejdet er relationen 80 / 90 pct. På andre faktorer er forskellen i tilfredshed mindre.

Uklarhed om opgaver

Jens Morten Hansen forklarer: ”Der er en grundlæggende usikkerhed hos ’sektorforskerne’ på uni. En styrke ved den traditionelle sektorforskning har altid været en klar afgrænsning af opgaver og roller. Man ved, hvilke ’produkter’, der efterspørges og værdsættes. Det har også betydet en høj grad af virksomhedsforståelse og -loyalitet, som var en vigtig del af arbejdsglæden og motivationen. Man skal ikke tosse rundt for

at finde sin plads. Derfor har det været hårdt for ’sektorforskerne’ at komme ind på uni, hvor det hedder, at de skal lave det samme – rådgivning og myndighedsbetjening - som hidtil, men også noget andet”, siger han.

”En sektorforsker citeres for, at han oplever, at myndighedsbetjeningen er for nedadgående og universiteterne forstår egentlig kun faculty (lektorer) – og jeg forstår ham”.

Kun på faktoren løn er tilfredsheden størst blandt de indfusede. Årsagen hertil fortæller undersøgelsen ikke noget om. Men tilfredsheden med lønnen forekommer noget paradoksalt, fordi undersøgelsen fortæller, at de indfusede ’sektorforskere’ oplever, at deres arbejdsbyrde (opgaveportefølje) er blevet større. Og ikke mindst, at de fortsat selv skal indhente eksterne forskningsmidler, dvs. at de skal selvfinansiere deres egen løn:

”Sektorforskere jamrer ikke over, at de skal tjene deres egen løn hjem. Men det fremgår da af rapporten, at de ikke synes det er rimeligt, at deres uni-kollega i kontoret ved siden af ikke stilles overfor det samme krav ...”

Mantraet var, at vi skulle være ’store’ og at der skulle ’høstes fusionsgevinster’ – men der var ingen fokus på falighed, kvalitet eller analyse af, hvor og hvordan fusionen ville give mening og resultat. Det var stort set op til medarbejderne at igangsætte en ’fisketur’ for at få ’bid’ i form af synergi og interaktion mellem grupper på de involverede institutioner”.

’Sektorforsker’ på uni

Kun fire ud af ti er tilfredse med ledelsen

Faglig sparring, støtte fra kolleger samt ledelse angives af forskerne at være de vigtigste faktorer for jobtilfredshed. Men netop på disse faktorer er der moderat tilfredshed blandt såvel de indfusede som de traditionelle sektorforskningsansatte.

På faktoren tilfredshed med ledelse er der størst forskel, idet kun 38 pct. af de indfusede er tilfredse med deres nye ledelser, mens 57 pct. er det på de ikke-fusede.

Hvad angår tilfredshed med støtte fra kolleger er relationen 60/70 pct.

Hvad angår tilfredshed med faglig sparring er tilfredsheden 58/70 pct.

På de øvrige faktorer er tilfredshedsforskelle ikke store, men de ligger indenfor 10-20 pct.

”Jeg tolker igen frustrationen som resultat af manglende nærhed til den daglige ledelse. Det er en meget alvorlig kritik af lederne på især AU og DTU, når kun 40 pct. af de indfusede er tilfredse med deres nye ledere og den nye struktur, som de er kommet ind i. Det er måske ikke en kritik af konkrete ledelsespersoner, men af fjernheden. Megalomanien med store enheder har ført til uoverskuelige institutter og koncentration af magt, fx hos dekaner/instituddirektører. Der mangler et mellemleder-niveau med ledere, der har faktiske beføjelser”, siger Jens Morten Hansen. ”Og så må jeg sige, at det ikke bliver bedre af, at der ikke på uni er tradition for ledelse på samme måde som i sektorforskningen. Også her har fusionerne fejlet, for et er politikernes motiver var netop, at sektorforsknings ledelses- og arbejdsformer skulle smitte af på universiteterne. I stedet er det nærmest trukket den modsatte vej”.

Forudsigelige kultursammenstød

Mange har knyttet individuelle kommentarer til tilfredsheds-data. Utilfredsheden på de indfusede handler om fraværet af ledelse eller dramatiske skift i kultur og identitet, men også det individuelle overfor et tidligere fællesskab.

Som kritik af fusionerne kritiseres uni-ledelserne for manglende forståelse for sektorforskningens traditionelle problemorienterede tilgang. Nogle fortæller, at de fusioner oplevede et fællesskab om faglige opgaver, mens de oplever uni-kulturen som præget af individualisme.

”Der er nogle forudsigelige kultursammenstød med en forskellig opfattelse af, hvad opgaven er og hvad der giver status. Det siges, at rådgivning, myndighedsrådgivning og formidling – som giver status i sektorforskningen – fortsat giver status, men i praksis er dette succeskriterium elimineret i uni-verdenen. Her tæller undervisning som den del af opgaveporteføljen, og den bliver sektorforskerne i praksis ikke inviteret ind i”.

”Men allervigtigst, så er det overgribende succeskriterium i uni-verdenen din forskningsproduktion i internationale tidsskrifter, og her har sektorforskernes mere anvendte forskning ikke samme adgang”, forklarer han. ”Der er i forskerverdenen en benhård konkurrence, men hvor den i sektorforskningen ofte bliver mellem grupper, så er den mellem individer i uni-verdenen. Det kan godt virke noget chokerende på en sektorforsker, at fra at have fælles kollegiale mål, så skal han nu se de andre som konkurrenter”.

Koldau: En 'kaldelse' med gråzoner

Eks-dekan Bodil Due afviser, at hun egenhændigt tvang Koldau igennem udenom det faglige miljø samt at hun sjuskede castingen af Koldau

Linda Maria Koldau blev 'kaldet' som professor på AUs musikvidenskab. Men måden det skete på var meget problematisk og udstiller svagheden i den magtfulde ledelse, lyder kritikken, fx i forskningsbloggen forskningsfrihed.dk.

Koldau fik ikke stillingen igennem et ordinært opslag. Det var derimod dekan Bodil Due, som fik øje på hende, da Koldau havde søgt en administrativ ledelsesstilling på AU-humaniora. Den fik Koldau ikke, formentlig fordi hun var uden administrativ erfaring. Men da dekanen læste, at Koldau såmænd havde gode videnskabelige papirer i musikvidenskab, og da dette fagområde kort tid forinden havde sagt farvel til fagets professor, spottede dekanen Koldau til professorstillingen. Koldau blev 'kaldet' uden opslag, og uden at sagen eller behovet var blevet drøftet endstige forelagt for musikmiljøet. Miljøet oplevede derimod, at hun tvang proceduren igennem.

"Eks-dekan Bodil Due er sluppet alt for let i Koldau-sagen. Det er hendes egenrådige udvælgelse af Koldau udenom det kollegiale system, der er skyld i hele affæren. Hun udvalgte Koldau uden at spørge musikmiljøet, og dekanen havde magten til at tvinge en bedømmelse igennem", forklarer Aarhus-kilder med nært kendskab til forløbet. Og de knytter en systemkritik til deres oplevelse: "Sådan en egenrådighed var der aldrig blevet plads for Uni-loven indførte den topstyrede ledelse; dengang den kollegiale medbestemmelse rådede, for da var en dekan blevet nødt til at inddrage miljøet i søgningen og proceduren".

Bedømmelse med bundet mandat

En kilde tæt på forløbet forklarer, at dekanens procedure var højst uortodoks:

"Godt det ikke var mig, som blev formand for det bedømmelsesudvalg", siger han. "Det nemlig mere end lå i kortene som et ledelsesdiktat, at bedømmelsesudvalget skulle nå frem til et bestemt resultat. Koldau skulle bedømmes positivt og indsættes i stillingen. Sådan blev det også, dog blev hun først (administrativt) ansat på prøve".

Miljøet undrede sig dog over bedømmelsen, for i en 'kaldelse' indgår nemlig ikke bare, at udvalget skal vurdere, om den pågældende er kvalificeret/ukvalificeret, men også om et åbent internationalt opslag ville

kunne fremkalde andre og bedre kvalificerede kandidater. Men det fremgår ikke af sagen, om det faktisk indgik:

"Ingen tvivl om, at Koldau er videnskabeligt kvalificeret til en professorstilling i Musikvidenskab, men kunne man ved internationalt opslag lokke bedre ansøgere", spørger en kilde tæt på forløbet. "Personligt undrede jeg mig dog over hendes karriereforløb: Hvorfor er der ikke kontinuitet, men mange abrupte afbrydelser? Hvorfor var hun ikke blevet professor i Tyskland, hvis hun var så kvalificeret? Hvad ville hun egentlig i Danmark".

Eks-dekanen udvalgte Koldau uden at spørge musikmiljøet, og dekanen havde magten til at tvinge en bedømmelse igennem
Anonym kilde

Bedømmelsesudvalgsformand: Professorabel på publikationer

Formand for bedømmelsesudvalget blev professor Svend Erik Larsen, som da der kom rigtig meget blæst om Koldau helt usædvanligt følte sig tvunget til at forklare om sin rolle i forløbet. Det skete i en kommentar i Politiken. Svend Erik Larsen havde behov for at slå fast, at bedømmelsesudvalget alene bedømte hendes kvalifikationer inden for faget Musikvidenskab, især inden for tysk musik. Hun er uden bred international publikationsprofil, men der er ingen tvivl om, at hendes publikationsprofil er professorabel, fortalte bedømmelsesudvalgs-formanden: "Hendes cv viser en særdeles lovende yngre professor med en i forhold til sin alder omfattende produktion. Den kvalificerer hende forskningsmæssigt til et specifikt professorat i musikvidenskab ...". Undertonen var, at Koldau måske ikke er noget stort, men at hun har videnskabeligt udviklingspotentiale til at blive til noget.

Men professor Larsen gjorde indsigelse mod, at hun i Information og Politiken blev præsenteret som en international stjerne med særstatus og at hun derfor er headhuntet til stillingen; sådan er hendes kvalifikationsprofil ikke, og det er derfor misvisende, når hun tillægges pondus eller baggrundsviden, der skal til for at fælde hårde domme over fx dansk humaniora.

Formand for bedømmelsesudvalget: Ikke under pres

FORSKERforum har spurgt professor Larsen, om han som formand var under pres fra dekanen?

"Billedet af dekanens rolle er fortegnet. Jeg fik helt frie hænder, uden bindinger".

Bedømte I, om et åbent internationalt opslag ville fremkalde bedre kandidater?

"Ja, det er jo formålet med bedømmelsen. Og vurderingen var, at chancen for at få mere kvalificerede folk fra Frankrig, England eller USA, var stort set lige nul. At folk skulle sige deres professorstillinger op i udlandet, gjorde ansøgninger herfra usandsynlige".

Har du dårlig samvittighed?

"Ikke over den konkrete bedømmelse af hendes videnskabelige publikation. Jeg ærgrer mig da over efterspillet. Men udvalget kunne ikke have gjort det anderledes, så jeg har ikke dårlig samvittighed. Der er da en risiko ved bedømmelsesarbejde, at man nu og da bedømmer forkert. Sådan er det spil".

Handlede din fremstilling af sagen og af din rolle ikke bare om, at du skal holde din røv fri for ansvar?

"Nej, jeg er helt ligeglad med det og også med, at nogle sikkert mener, at mit indlæg i Politiken var sådan ment. Mit indlæg brød ikke med en formands fortrolighed. Og den bedste måde at holde sig ude, var vel i øvrigt at holde kæft om min rolle! Og det har jeg altså ikke gjort, men påtaget mig mit ansvar".

Hvad undersøgte Bodil Due

Formanden for bedømmelsesudvalget understreger, at udvalgets opgave alene var at bedømme den videnskabelige side, dvs. publikationslisten. Hendes øvrige cv skulle han ikke tage stilling til. Og han kender ikke Koldaus tidligere ansættelsesforhold, hvorfor hun aktivt søgte væk fra sin midlertidige ansættelse i Tyskland til en administrativ stilling ved AU eller andre åbne spørgsmål.

Da den fagligt-videnskabelige bedømmelse var slut, tog dekan Bodil Due selv over. Hun havde pligt til at undersøge Koldaus andre kvalifikationer og tage referencer på hendes renommé, tidligere ansættelser osv. Det kunne hun gøre ved at tage referencer på Koldau i udlandet eller igennem interview med Koldau selv.

Anonyme kilder i miljøet siger, at det foregik i en gråzone: "Det var indlysende

at dekanen var imponeret af Koldau og fast besluttet på, at hun skulle ansættes. Men vi ved intet om, hvad dekanen undersøgte eller spurgte til. Det var ellers nærliggende at bore i Koldaus springende cv'. Vi ansatte kunne ikke spørge om noget og blev heller ikke spurgt. Men det konfliktfyldte spil efter hendes ansættelse kunne jo indikere, at enten lange sygdomsperioder eller samarbejdsproblemer på tyske arbejdspladser har præget hendes karriere og gjort karrieren meget ujævn”.

Eks-dekan Bodil Due: Helt efter reglerne

FORSKERforum har foreholdt eks-dekan Bodil Due beskyldningerne mod hendes

Jeg har ikke gjort noget forkert. Jeg fulgte naturligvis reglerne
Eks-dekan Bodil Due

embedsførelse for at være egenrådig og for at have sjusket med 'casting' af Koldau.

Citat: Due er sluppet alt for let ud af denne sag?

”Jeg ved ikke, hvad der menes med det. Jeg har ikke gjort noget forkert. Jeg fulgte naturligvis reglerne”.

Var Koldaus Dues opfindelse: Blev miljøet hørt ang. Koldau og kaldelsen?

”Det mener jeg at kunne sige ja til. Koldau søgte en stilling som institutleder og i den forbindelse henledte det rådgivende ansættelsesudvalg mig på hende som en fagligt interessant person inden for musikvidenskab. Hun var ikke egnet til institutlederstillingen, men hendes publikationsliste var interessant. Jeg handlede så ikke alene, men henvendte mig til institutlederen, som jeg gik ud fra inddrog miljøet. Det var absolut min forståelse at miljøet ikke bare blev orienteret men inddraget. Og resultatet var så, at hun i første omgang blev ansat ('på prøve') som gæstelærer før kaldelsen blev iværksat. Så miljøet blev i den forstand inddraget, og herfra hørte jeg ingen protester”.

Gav dekanen et pålæg om positiv behandling til bedømmelsesudvalget?

”Overhovedet ikke. Der blev efter reglerne nedsat et bedømmelsesudvalg, som fik frie hænder. Jeg kunne ikke drømme om at give dem pålæg om et bestemt resultat. Så virker systemet jo ikke”.

Eks-dekanen interviewede Koldau

Tog dekanen referencer på Koldau, fx om hendes andre kvalifikationer ved at spørge til

hendes cv om evner til samarbejde, ledelsesevner, undervisningskvalifikationer, tillidsposter m.m?

”Jeg interviewede hende og rettede telefoniske henvendelser til forskellige steder. Hun nævnte også forskellige personer, som hun havde arbejdet sammen med. Jeg gik ikke nærmere ind i at undersøge hendes cv, men satte min lid til bedømmelsesudvalget”.

Koldaus karriere er meget ujævn, fortæller hendes cv: Spurgte dekanen ikke til, hvorfor cv'et var så ujævnt og hvorfor hun ikke havde fået et professorat i Tyskland?

”I interviewet – institutleder Niels Lehmann var med i 2. samtale – spurgte vi ikke på den måde. Vi diskuterede hendes kvalifikationer og faglige interesser, samt hvad hun forestillede sig af ansættelsen. Hun havde sat sig nøje ind i stedet, studieordninger m.m. Alt sammen pegede det positivt på, at hun ville passe vældig godt ind. Jeg opfatter det ikke som forsømmelighed, men man kan altid efterfølgende sige, at vi skulle have gjort mere”.

Koldaus cv

Koldau er i Information og Politiken blevet præsenteret som et internationalt fyrtårn. Og det er helt i forlængelse af Koldaus egenforståelse – ”jeg, den oprindeligt hidkaldte internationale professor,” som Koldau anfører i sin opsigelse.

Gået nærmere efter, er hendes cv – ud over afbrydelser – præget af studieophold over flere måneder til sommerkurser udenfor Tyskland. Ophold i England 1989 og 1991 var fx en del af hendes bachelorstudier, og USA-ophold var en del af ph.d.-studiet. Et ophold ved SDU som gæsteprofessor i 2008 – som hun selv priser højt – er typisk del af en lærerudveksling via Erasmus-programmet. Et ophold som 'visiting professor' i Seoul 2005 viser sig at være på et lærerseminarium og ikke på en forskningsinstitution.

Undrede det ikke dekanen, at Koldau i sit cv anførte, at hun var institutleder i Frankfurt i Tyskland - men det var blot en kollegial tillidspost uden personaleansvar og økonomibemyndigelser, som en institutleder har i Danmark?

”Det var jo ligegyldigt for hendes professoransættelse. Hun fik jo ikke stillingen som institutleder, for der var en anden ansøger, som var mere kvalificeret (Niels Lehmann)”.

Er det korrekt, at Koldau stillede krav om, at der ikke måtte være tyskere i bedømmelsesudvalget?

”Nej, det har jeg aldrig hørt om. Jeg spørger aldrig ansøgerne, hvem der skal sidde i deres bedømmelsesudvalg ...”

Fortryder eks-dekanen noget i kaldelsen af Koldau?

”Nej, jeg gjorde hvad jeg skulle ifølge reglerne”.

Eks-dekanen vil ikke udtale sig om, hvad hun mener, der gik galt i Koldaus ansættelsesforhold.

ja

Selvudråbt ekspert

Koldau startede egentlig sin Aarhus-karriere med at brande sig som én med tværfaglige interesser. Men da hun blev fastansat – og samarbejdet med kolleger begyndte at knage – bekendte hun sig i stigende grad som traditionalist, dvs. at hun – fx i Weekendavisen – bekendte sig til den klassiske grundfaglige dannelse som sit udgangspunkt, i erklæret modsætning til de kræfter på musikvidenskab, som også opfatter musikvidenskab i bredere forstand og med opbygning af kompetencer, der kan finde anvendelse i praksis.

Men Koldaus ekspertise stopper ikke her. Det er påfaldende, at hun har udnævnt sig selv til ekspert ikke bare i musikvidenskab, men også i kulturhistorie/analyse.

Senest har hun tilmed efterfølgende – en passant i den omfattende medieomtale og debat, som hun har fremprovokeret – tilføjet nye ekspertområder. For eksempel fortalte hun ved Politikens debatmøde, at hun også er ekspert i ”universitetspolitik”.

Og så er hun tilmed også ekspert i journalistik, har hun fremført i en klage til Pressenævnet over FORSKERforum (ekspert fordi hun i 1992-2002 var freelance kulturjournalist på en stor tysk avis, som har hundreder af den slags spinatfugle på særfejer).

ja

Mediekritik: Surrealistisk mikrofonholderi

Af professor HENRIK KAARE NIELSEN, AU-Æstetik og Kultur

Det har været en surrealistisk og stærkt bekymrende oplevelse at være vidne til det seneste trekvarte års mediedebat omkring den musikvidenskabelige uddannelse på Aarhus Universitet. Medierne gik lynhurtigt i selvsving omkring en meget specifik og ensidig synsvinkel, der uden smålig skelen til nuancer opdelt universet i det internationale over for det provinsielle, faglig verdensklasse over for aarhusiansk/dansk lavkvalitet, den headhuntede stjerneforsker over for de mobbende, lokale middelmådigheder, den uforfædede, kritiske debattør over for den frihedsknægtende ledelse, den forfulgte uskyldighed over for Systemet, ytringsfrihed over for tavshedstyranni og spytlikkerkultur – og så fremdeles.

Mytefabrikken producerede med andre ord på højtryk, og det viste sig for sagens øvrige berørte parter stort set umuligt at trænge igennem med alternative synsvinkler eller fakta, der modsagde eller blot nuancerede den fortælling, medierne havde lagt sig fast på. Når man undtagelsesvis har insiderkendskab til den sag, der bliver genstand for en sådan mediekampagne (jeg er ansat på samme institut, men tilknyttet en anden afdeling), er det en stærkt foruroligende oplevelse, der sår dyb tvivl i sindet om, hvad der mon står til troende i andre mediesager, man ikke tilfældigvis kender indefra.

Den klassiske journalistiske dyd, at man baserer sin historie på en flerhed af kilder, som man holder op mod hinanden, har glimret ved sit fravær i denne sag. Pressedækningen har været farlig enkilde-journalistik, helt overvejende bestået af ukritisk mikrofonholderi for den ene part i en tvist. Helt ned i f.eks. Informations-artiklernes ”faktabokse” var der tale om partiske fortolkninger af, hvad sagen drejede sig om (det gjaldt således her som en kendsgerning, at der var tale om en sag om ytringsfrihed, hvilket imidlertid netop var et af de omstridte spørgsmål). At den ensidige kampagne er blevet ført af angiveligt seriøse medier som Politiken, Information og Weekendavisen, bidrager blot yderligere til forstemmelsen.

Sagsfremstillingen i medierne har fulgt

det gængse, perspektivløse mønster fra sensationsjournalistikken, hvor det afgørende ikke er saglig nuancering, men derimod at etablere en personfortælling, der lægger op til identifikation – og allerhelst med et offer for overgreb af den ene eller den anden art. Hvis der er tale om et offer i denne sag, er det imidlertid den musikvidenskabelige uddannelse på Aarhus Universitet, der siden sommeren 2011 har stået i den offentlige gabestok, uretmæssigt anklaget for at have et lavt fagligt niveau. Og faget har reelt været forsvarsløst, for til de beklagede musikvidenskabelige kollegers store forbløffelse var faktuelle korrektioner af disse beskyldninger ikke noget, medierne var interesserede i.

Først i slutningen af februar 2012 tillod Politiken således allernådigst to studerende at aflive den and, det hele tiden har været, at musikstuderende i Aarhus ikke skal kunne noder eller beskæftige sig med musikhistorie. Ved et kig i fagets studieordninger ville en seriøs journalist for længst have konstateret dette ved selvsyn samt fundet ud af, at muligheden for uden musikvidenskabelig bacheloruddannelse at komme ind på kandidatuddannelsen *Musik, lyd og kommunikation* benyttes af 1-2 studerende om året – og denne kandidatuddannelse giver vel at mærke ikke undervisningskompetence i musikfaget, men retter sig mod jobfunktioner i kultursektoren i bredere forstand.

Sådan ser de faktuelle proportioner ud, men de er selvfølgelig ikke nær så underholdende som en historie om musikvidenskabelige kandidater, der ikke kan noder – en historie, der endvidere kan tjene som anskueligt belæg for den generaliserende påstand, at hele humanioras faglighed befinder sig ”i frit fald”. Jo, det er ganske vist, i hænderne på en rask kampagnejournalist kan en enkelt mager and hurtigt pumpes op til en knusende dom over flere tusind menneskers seriøse arbejde.

Med afsæt i denne sag har medierne tydeligvis haft stor fryd af at stemple dansk humaniora som en ”skandale”. De kunne passende kigge i spejlet og se den egentlige skandale i øjnene.

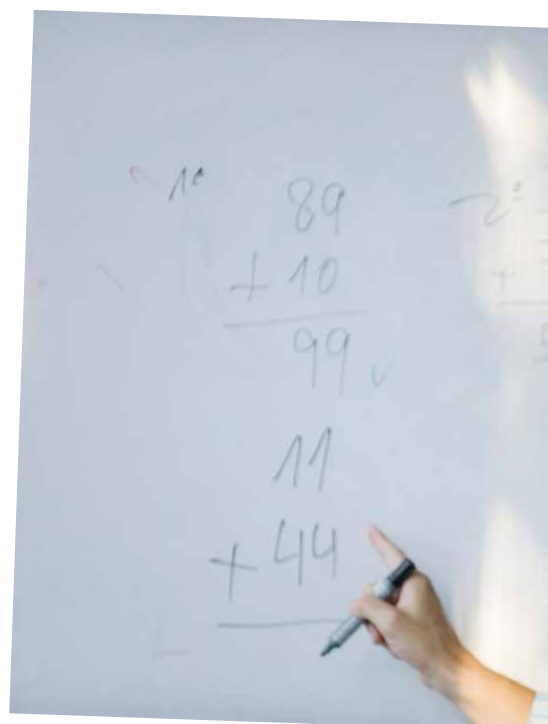
Fusion mellem professionsud-

Om ti år er uni og professionsuddannelserne s

”Beslutningstagerne må beslutte sig. Parterne må begynde at samarbejde, ikke fremture i noget, som ikke har nogen fremtid for sig, siger **SDU-professor Katrin Hjort**, som har forsket i professionshøjskoler og relationen til uni-sektoren.

I dag er uni-sektoren og professionsuddannelserne to autonome søjler i uddannelsessystemet. Det er et særligt dansk fænomen, som groft sagt kan tillægges en seminarie-tænkning, hvor fagfolk i sektoren har sin egen uddannelse. I andre skandinaviske og i de angelsaksiske lande er de to sektorer sammenkædede, så fx læreruddannelser foregår som uni-uddannelser eller på uni-tilknyttede colleges/høgskoler.

”Folk i sektorerne bliver pinligt berørt, når jeg siger det, for de har hver deres at forsvare. Men rationelt set er den danske opsplittning i to søjler unødigt og uproduktiv, så om ti år er søjlerne slået sammen. Den mest logiske løsning er fusion af professionsuddannelserne på regions-univer f.eks. i Nordjylland, Aarhus, SDU for Sydjylland,

em uni og dannelser?

amlet, spår ekspert i professionsuddannelser

Roskilde for Sjælland og København”, forklarer hun.

”Og der vil ikke være tale om en ny-søjle internt på universitetet. Fusion vil ikke nødvendigvis betyde A- og B-ansatte på det klassiske uni og på tilknyttede ‘colleges’. Om ti år vil der være en ny garde på universiteterne, hvor der ikke behøver at være en sektoropdeling mellem fx forskerne og andre. Mange vil kunne undervise og forske på tværs; de vil både kunne undervise professions-bære og forske.

“

rationelt set er den danske opsplitning i to søjler unødigt og uproduktiv, så om ti år er søjlerne slået sammen

SDU-professor Katrin Hjort

Rektor Niels Horsted fra UC-Nordjylland er enig i professorens profeti:

”Der kommer til at ske noget, men de vil ske rimeligt fredssommeligt, fordi parterne har en interesse heri. Det bliver ikke

et ensartet nationalt billede; en model er fusioner mellem parterne over hele landet. En anden model er to niveauer, nemlig at de forskningstunge universiteter KU, AU og DTU fortsætter solo, og resten laver så fusioner, fordi man kan mødes på at være mere professionsrettede”.

Stefan Hermann: Spænding

Rektor Stefan Hermann fra den københavnske UC Metropol er højprofileret debattør på området.

”Brudfladen mellem sektorerne ligger bl.a. i de politiske ønsker om en praksisnær sektor som professionshøjskolerne og ønsket omfatter også – dobbelt - en del af provinssens uni'er. Aalborg og KU/AU er ikke skabt i samme billede. En spænding i systemet er altså mellem det 'anvendelsesorienterede' og så 'fri-forskning-universiteter'. Den spænding opløses ikke bare med en fusionsbølge, motiveret af frivillighed og tvang, det er en vanskelig øvelse”.

Men opbrud er nødvendige:

”Firkantede skel må opbrydes, og det vil uundgåeligt føre til fusioner. Der er i dag en vis rivalisering, bl.a. om økonomi. Og det løses på længere sigt kun gennem en anden arbejdsdeling og et andet institutionslandskab, inkl. styringssystem og økonomi”, mener han. ”Og der er stor forskel i uni-sektoren, hvor KU-AU er de klassiske og fx AaU er mere praksisorienteret. Måske er vi bedre skikket ved, at nogle orienterede sig mod at måle sig med 'verdens bedste', mens andre har mere regionale ambitioner?”, siger han lidt kryptisk.

Uni-rektorer: Ikke parallelle niveauer

Hos uni-rektorerne vil man gerne samarbejde, men under forbehold for, at det er to forskellige felter med hver sin mission: ”Der vil komme en langtidsløsning, fx så de to sektorer fusionerer, med fælles ansvar for visse elementer, men med klar arbejdsdeling på missioner, hvor ledelsen tager ansvar for forvaltningen, så nogle er forskningsbaserede og andre professionsrettede (som man ser det

i Sverige og Finland)”, siger rektortalsmand Jens Oddershede.

”Der er en grundkonflikt om mission mellem parterne om 'forskningsbaseringen'. I dag viser den sig fx ved, når vi fra universiteterne har indtryk af, at professionshøjskolerne mener, at deres professionsbachelor efter tre år uden videre kan fortsætte på unis kandidattrin uden suppleringsforløb. Det er ikke universiteternes opfattelse, at der er denne parallelitet i kvalifikationsniveauer”.

Uni-ministeren: Professions-ba'er lige så gode som uni's

Professionshøjskolerne jubler, mens uni'er siger, at det ikke er fagligt begrundet

En professionsbachelor (sygeplejerske, lærer, pædagog) har stort set de samme kvalifikationer som en uni-bachelor. Derfor skal en professions-ba fra 2014 have ret til at gå lige ind på universiteters kandidatuddannelser uden de hidtidige (halvårige) suppleringskurser, lyder et pålæg fra uddannelsesminister Morten Østergaard: "Supplering mellem bachelor- og kandidatuddannelsen er studietidsforlængende og udgiftsdrivende. Supplering i enkelte vigtige fag skal kunne gennemføres, efter den studerende er optaget på uni-uddannelsen". Det kan man læse i regeringens redegørelse om større sammenhæng i det videregående uddannelsessystem. (April 2012).

På professionshøjskolerne jubler man over, at ministeren med et pennestrøg gør kvalifikationsniveauer lige mellem professions-bachelorer og uni-bachelorer. På professionshøjskolen Metropol har rektor Stefan Hermann straks meldt ud, at Metropol skal blive et "professionsuniversitet". I universitetsverdenen vil mange sige, at det er en udvanding af universitetsbegrebet, på samme måde som da professionshøjskolerne for nogle år siden fik ret til at kalde sig university-college's.

Rektorkollegiets formand: En spareøvelse

Formanden for Rektorkollegiet undrer sig over, at man vil tvinge sektorerne sammen på denne måde: "En kvalitetssvækkelse på indgangen til universiteternes kandidattrin må alt andet lige også betyde en kvalitetssvækkelse på udgangen. Man kan ikke med et pennestrøg sige, at niveauerne er de samme. Det er jo for at håndtere forskellene, at der har været en fornuftig ordning om suppleringskurser, så professionsbachelorerne får nogle universitetsfærdigheder. Og der er ikke tale om snobberi, om at uni-uddannelser er bedre end professionsuddannelser. De er bare forskellige, og det burde man anerkende: Professionsbachelor har sine styrker i praksis-tilknytningen, mens uni-bachelorer er forskningsbaserede på teori og metode", siger Jens Oddershede, som oplever sletningen som en simpel besparelse uden fagligt belæg: "Vi går ind for gode overgange mellem de enkelte uddannelser, men det må ikke ske ved at slække på kvaliteten i

uni-uddannelserne. Kynisk set tror jeg, at ophævelsen af suppleringskurser handler om at spare penge, og få de studerende gjort hurtigere færdige. Det er os på universitetet, som skal tage skraldet, økonomisk og prestigemæssigt".

Han kalder det en hovsamodel: "Det er da underligt, at ministerens ophævelsen af suppleringskurser sker UDEN at det er undersøgt, hvilke funktioner suppleringskurser har og UDEN at der altså er begrundelser for at fjerne dem. Med mit kendskab til ordningen er det en myte, at det er svært for professionsbachelor at komme ind. Der er på universiteterne en pragmatisk tilgang; og suppleringskurser er en del heraf. Der er i praksis ikke mange, som bliver afvist".

RUCs prorektor: Aben lander på uni

Hanne Leth Andersen er prorektor på RUC, som har attraktive uddannelser for professionsbachelorer, oplever suppleringskurser som nødvendige: "Ministeren vil gerne forbedre de studerendes muligheder for at skifte kurs, og så mener han i øvrigt at en forskningsbaseret uddannelse og en ikke-forskningsbaseret uden videre kan paralleliseres. Det er klart, at professionsuddannelser ser det som en kvalitets-opgradering af deres. Men i praksis placerer man altså aben hos universiteterne, når ministeren foregiver, at sletningen af suppleringskurser er 'udgiftsneutral', hvis uni's kvalitetsniveau skal opretholdes. Uden

supplering kommer der studerende ind, som får en voldsom udfordring på vores studier. Og uni-underviserne får en yderligere udfordring", konstaterer hun.

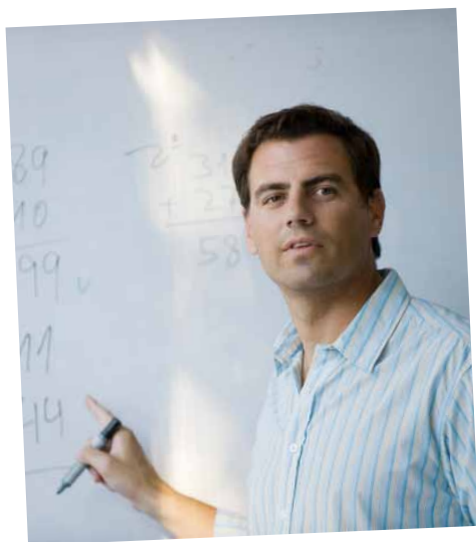
'Vi må indrette studierne

"Vi har ikke tænkt os at løse sagen igennem en kvalitetssænkning af uni's kandidatkrav. Vi må altså indrette studierne, så det ikke går ud over forløbet. Det kan ske ved at omlægge studierne, så der bliver progression i bredden, hvor praksis-siden indarbejdes som en særlig styrke. Der må indrettes særforløb, så professions-ba'erne oparbejder beredskab i kritiske og analytiske teori og metode. Og en mulighed - som allerede findes på sundhedsuddannelser - at der allerede på professionshøjskolerne indbygges 'trædesten' som opkvalificerer med nogle forskningsbaserede færdigheder. Men alt andet lige, så er det altså uni-uddannelserne som påføres en ny belastning".

Hun tilføjer, at Uni-ministeriet har understreget, at det er uni'erne selv, som beslutter hvem de vil optage: "Universiteterne har her et dilemma, for det vil forekomme absurd, hvis vi siger nej til professionsba'ere, som gerne vil ind. Overgangen bedømmes i de konkrete sager. Men det skal i øvrigt tilføjes, at professionsba'ere ikke kan komme ind på de rene teoretiske faguddannelser, men kun på de mere professions- og praksisrettede, fx sundhedsuddannelser".

Professionshøjskoler kræver 'anvendt forskning'

Betingelserne for at bedrive udviklingsarbejde har været vanskelige på professionshøjskolerne, men har været helt afhængige af bevillinger fra globaliseringspuljen, så udviklingsarbejdet er alvorligt truet, hvis politikerne ikke inden 2013 kommer med nye globaliseringsmillioner. Samtidig kunne politikerne også bløde lidt op på universiteternes monopol på definitionen af forskning, så professionshøjskolerne får lov til at bedrive "anvendt forskning". Sådan lyder et par af anbefalingerne i en AKF-rapport om professionshøjskolernes udviklingsarbejde.

Det indgår blandt professionshøjskolernes forpligtelse ud over at undervise til lærere, sygeplejersker og pædagoger, at institutionerne ved siden af er forpligtet til at skabe uddannelsesudvikling samt udvikling af profession og erhverv, fx inden for lærergerning, sygepleje eller pædagogik. Denne indsats med at udvikle udviklingsforpligtelsen, videnbasering og videncentrefunktion kan sammenfattes som FoU på professionshøjskolerne. Egentlig forskning kan dog kun udføres igennem videncentre, og kun med et universitet som meddeltager og styrende part.

Mulighederne og måden at opfylde udviklings-forpligtelsen har imidlertid været meget forskellige mellem de 7 professionshøjskoler. Nogle har prioriteret udviklingsarbejdet højt, andre har ikke, målt på de ressourcer, som har været afsat. Men ikke mindst har udviklingsarbejdet i allerhøjeste grad været afhængig af globaliseringspuljen

(fx 144 mio. i 2009), hvis bortfald fra 2013 vil true udviklingsarbejdet.

Rivalisering om universiteternes forskningsret

Der er stærke kræfter på professionshøjskolerne, som gerne vil have del i universiteternes ret til at forske. Unavngivne kilder på professionshøjskolerne citeres for, at "der er en problematisk fordeling af FoU-midler mellem professionshøjskoler og universiteter. Der peges desuden på, at uni'er ikke er forpligtet til at indgå samarbejde mens professionshøjskolerne, som må betale uni-forskerne for at kunne gennemføre projekter. Kilderne efterlyser større "ligeværdighed" mellem højskolerne og uni "samt en gensidig forpligtelse til at indgå i samarbejde". I praksis efterlyses ret til at lave egentlig "anvendt forskning", dvs. eksperimenterede eller teoretisk arbejde med det formål at opnå ny viden og forståelse, primært på bestemte anvendelsesområder".

Blandt de ni perspektiverende fremtidspejlinger noterer AKF-rapporten om relationen til universiteterne: "Hvordan kan der skabes større klarhed og roller og bedre forståelse mellem professionshøjskolerne og forskningsmiljøerne og dermed gensidig respekt for hinandens faglige og professionelle styrker? Ville samarbejdet blive fremmet, hvis professionshøjskolerne havde mulighed for at udføre anvendt forskning, og hvis de havde medarbejdere med kompetencer til at lede anvendelsesorienterede forskningsprojekter?"

Kun 100 har forskningskvalifikationen (ph.d.-grad)

Det er dog tvivlsomt om kvalifikationsniveauet på professionshøjskolerne lever op til de forskningsstandarder, som gælder på universiteterne, hvor ph.d.-graden er målestokken. Det fremgår nemlig andetsteds i rapporten, at det kun er en lille del af personalet, som faktisk har kvalifikationer til at udføre egentlig forskning. Der er kun 100 med ph.d.-grad blandt det samlede "forskningspersonale" på 1855 personer, fortæller rapporten (*Forskningspersonale defineres her som det personale, som bruger mere end 5 pct. af deres tid på forskning og udvikling*).

Udregnet på en anden måde, så udfylder personer med ph.d.-grad kun 13 pct. af det

samlede årsværks-arbejde med forskning og udvikling på professionshøjskolerne.

Ressourcekamp om midler mellem professionshøjskoler og uni

Rapporten er udarbejdet af AKF på opdrag af DMs sektor for professionsuddannelse, og udkast til rapporten har været drøftet med Uddannelsesministeriet. Rapporten kan således indgå som et indlæg til de kommende finanslovsforhandlinger, og hvis han vil opprioritere professionssektoren uden en del ekstra ressourcer er det nærliggende perspektiv for minister Østergaard at lade universiteterne betale, enten ved at slække på kravene til 'anvendt videnskab' eller at overflytte forskningsmidler til udviklingsmidler til øremærkede formål på professionshøjskolerne. Herved vil det ikke koste noget at styrke professionshøjskolerne ved at svække universiteternes økonomi, status og rolle – som det netop er set ved ministerens ophævelse af de såkaldte suppleringskurser.

Misfors

- som forklaring på konflikter mellem uni og

”At professions- og uni-sektoren endnu ikke er lagt sammen skyldes historiske forhold samt misforståelser, bl.a. mistro overfor hinanden. Man har ofte forskruede forestillinger om hinandens vilkår: Uni-sektoren kan f.eks mene, at professionsuddannelsernes niveau med praksisrelatering og ’udviklingsarbejde’ ikke må under nogen omstændigheder kan sammenlignes med uni’s ’forskningsbaseret af uddannelse og videnskabelse’. På den anden side kan professionssektoren, som i høj grad skal finansieres ved eksterne bevillinger, tro, at uni-sektoren bare får sine penge ”gratis” via basisbevillinger”, lyder SDU-professor Katrin Hjorts forklaring på manglende samarbejde eller fusioner i sektoren. Men i dag skal også universiteter skaffe 1/3 af alle midler gennem ekstern finansiering.

Begrebet ”forskningsbaseret” har været et af de felter, hvor de to sektorer har rivaliseret.

”Universiteterne har fastholdt sin

Bologna og S-SF-Rad.-regeringsgrundlaget

EU’s Bolognaproces, hvor der anbefales et standardiseret, men fleksibelt uddannelsessystem har været med til at tilskynde reformerne med cvu’er til professionshøjskoler med såkaldte ’university-colleges’, som er en international betegnelse. Bolognaprocessen kan ikke diktere de enkelte lande, men har betydet en vis standardisering, selv om Danmark har fastholdt 10.klasse-trinnet som dannelsesår.

Men ellers har skiftende regeringer haft vekslende fokus på professionsuddannelserne, vurderer Katrin Hjort. De radikale med undervisningsminister Ole Vig Jensen lavede de første styringsreformer, som opgraderede sektoren. VK-regeringen gik hårdt ind med kontraktstyring, dvs. med centrale krav, der skulle implementeres på institutionerne. Og den nuværende regerings kurs er endnu ikke klar. Man lægger i regeringsgrundlaget op til større samarbejde mellem sektorerne, fx fleksibilitet i meritoverførsel, og man vil angiveligt slække styringen.

ophavsret til ’forskningsbaseret undervisning’ og ’forskning’ bl.a. med henvisning til, at her har man forskeruddannet ph.d.-personale. Men kvalifikationsniveauet er faktisk steget i professionssektoren, så der er forskningskyndige her, som også samarbejder med uni. Formelt har man også fået den særlig konstruktion ’videncentre’, dog med to alvorlige problemer: Dels er deres opgaver uklare og dels lider de under manglende finansiering”.

’Forskningstilknytning’ – hvad er det?

I CVU-loven fremgik, at de professionsrettede videregående uddannelser skal udføre deres opgaver med ’forskningstilknytning’. Og for at sikre, at der kom forskning ind, blev det stillet som betingelse for tilskud, at CVU’erne har samarbejdsaftaler med uni’er eller andre forskningsinstitutioner.

Det er det hidtil mest konkrete udtryk for konflikten mellem de to sektorer. Udtrykket forskningstilknytning var udtryk for et kompromis, for universiteterne hævdede monopol på at forske og på udtrykket ”forskningsbaseret”. Hvis CVU blev givet forskningsret ville det principielt også skulle udløse forskningsbevillinger.

Men kompromisudtrykket udløste et politisk fortolkningsspørgsmål om de symbolske og økonomiske implikationer. Hvordan skulle samarbejdsaftaler udformes, defineres og finansieres? Skulle CVU’erne købe forskningsviden eller forskningsresultater hos uni’er, som så skulle distribueres top-down?

Der lå endelig i modellen en forventning om en markedsstyring, hvor professionssektoren ville købe den viden, som de efterspørger. Men det kunne dog konflikte med politiske styringsrationaler, nemlig at myndigheder krævede noget andet end fagfolkene.

Professionsprivilegier og mindreværds komplekser?

Bag konflikterne lurede universiteternes forsøg på at bevare professionsprivilegier.

”I professionssektoren mistroede man, at der under overfladen lå en arbejdsdeling, hvor uni’er var ”finere”, med retten til at definere, hvad der er rigtig og relevant forskning. Og så spurgte sektoren, hvorfor CVU’erne skulle betale for forskning, de ikke har brug for og som de faktisk kan lave bedre selv”, forklarer Katrin Hjort. ”Samtidig

lå der i det spil en manglende anerkendelse af CVU’ernes (professions-) bacheloruddannelser på linje med universiteternes – hvilket blokerede for CVU-bachelors optagelse på universiteternes kandidat-, master- og ph.d.-uddannelser. Men det er der dog blødet noget op på, fx igennem ph.d.-samarbejde, som faktisk fungerer godt nogle steder – fx i Aalborg - og kunne blive brohovede for udvidet samarbejde”.

Indgår det også, at profession – især seminariesektoren – har haft mindreværds komplekser overfor uni-sektoren (kloge forskere), og derfor har arbejdet hårdt på at bevare sin egen uddannelsesstreng fra Lærerhøjskolens tid?

”Hvis det er en problemstilling, så burde den være fortid. Der sidder masser af dygtige, yngre med forsker kvalifikationer i professionssektoren i dag”, svarer Katrin Hjort.

”Men rigtigt er det, at begge sektorer opfører sig urationelt, så der er knas mellem parterne. Noget af det kan utvivlsomt henføres til, at der er urealistiske forestillinger om at kunne opretholde adskillelser i begge imperier. Men samtidig er organisations- og personodynamikker jo også sådan, at når imperier reformeres/fusioneres som i disse år, så opstår der nye hierarkier, som skal forsvares. Det indgår også som en del af rivaliseringen – på kanten af det anstændige, for

tåelser

Professionshøjskoler

det modvirker det fælles mål og er misbrug af samfundets ressourcer, efter min mening”.

AaU og Nordjylland bedst til at samarbejde

SDU-professor Katrin Hjort fortæller, at samarbejdsrelationerne er bedst udbygget i Nordjylland, og rektor Niels Horsted fra UC-Nordjylland forklarer:

”Universitetet og UC-Nordjylland samarbejder under en generel samarbejdsaftale, der har etableret et fælles forskningscenter inden for pædagog- og lærer-området. Det er oprettet i erkendelse af, at kun ved at pulje vore ressourcer kan vi opnå den tilstrækkelige tyngde med 15-17 forskere, herunder et par professorater og ph.d.-midler samt udviklingstid. Det fungerer under samme hat, og kernen på samme adresse. Det er helt afgørende for professionshøjskolen, at ph.d.erne fx er tilknyttet kernen, for undervisningsforpligtelsen ligger hos”, forklarer han, der har en vision om modellen udvides til at omfatte 3-5 andre forskningscentre.

”Samarbejdet med AaU har været relativt uproblematisk at etablere, da parterne erkendte den samme interesse. Men AaU er også som et af de nye universiteter relativt professionsrettet i forhold til de traditionelle universiteters ’grundforskningsorientering”.

“

Men det er da så rigtigt, at rivaliseringen om lagkagen ikke bliver mindre af besparelser på forskningsbevillinger – og at midler alt andet lige skal tages af den samme kasse og minister

Jens Oddershede

Stridsemne: Samme lagkage?

Handler universiteternes mistro og rivalisering ikke bare om, at forskning-penge skal tages fra samme lagkage: Skal professionsuddannelserne have forskning, så skal pengene tages fra uni-forskningen?

”Jeg tror ikke nødvendigvis, at uni-ledelser tænker sådan, men det kan da gerne være. Men rationelt set og på sigt, så har uni’erne en interesse i samarbejde, såvel fagligt som økonomisk. Udenlandske erfaringer fx fra England fortæller, at basisfinansieringen til humaniora og samfundsvidenskab tynder ud og i høj grad skal baseres på fees og eksterne

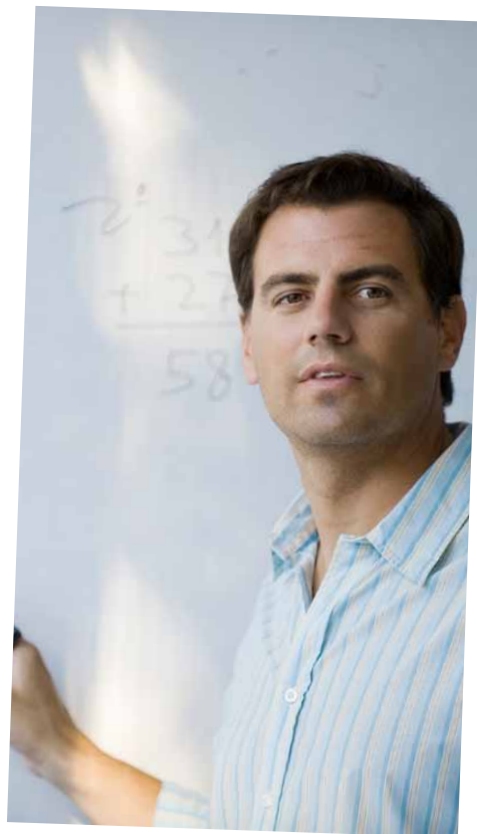
indtægter. Sådan er tendensen – alt andet lige – også i Danmark, så derfor vil uni’erne have en simpel økonomisk interesse i at fusionere med professionsuddannelserne, der har mange studerende. Samtidig har de en faglig interesse i professionsuddannelsernes fagområder uddannelse og pædagogik, der relaterer sig til humaniora og samfundsvidenskab ligesom sygepleje i øvrigt har det til sundhedsvidenskab”, forklarer professor Hjort.

Rivalisering

Mens mange prøver at bagatellisere interessekonflikter mellem parterne, er rektor Niels Horsted fra UC-Nordjylland meget kontant: ”Der er da interessekonflikter omkring finansieringen, hvis der ikke kommer helt nye ressourcer til professionssektorens udviklings- og videncenter-arbejde – og det er usandsynligt i den nuværende finanssituation. Alt andet lige skal nye penge til professionssektoren derfor tages fra universiteternes forskning”, siger han. ”Meget afhænger af, om uddannelsesminister Østergaard kan få etableret ny finansiering a la globaliseringspuljen. Hvis den ikke findes, så bliver det hårdt for uni’erne, men katastrofalt for professionssektoren, for så er vi skåret ned til ingenting. Og så må vi erklære det tredje ben – udviklings- og videnarbejdet – for dødt..”

Også **Metropol-rector Stefan Hermann** taler om rivalisering: ”Hvor professionshøjskolerne fx kun fik 65 mio. af globaliseringspuljen, og hvor det er fuldstændig afgørende for at opfylde politikernes ønsker om udviklingsarbejde, at der kommer flere ressourcer til vores sektor. Men rivalisering om økonomi m.m. løses på langt sigt kun gennem en anden arbejdsdeling og et andet institutionslandskab, inkl. styringssystem og økonomi”.

Uni-rectorerne talsmand Jens Oddershede medgiver også, at der er rivalisering: ”Vi oplever da en slags misundelse fra professionshøjskolerne overfor vores forskningsret og –bevillinger. Men dem får universiteterne, fordi vi skal udbyde ’forskningsbaserede uddannelser’. Men det er da så rigtigt, at rivaliseringen om lagkagen ikke bliver mindre af besparelser på forskningsbevillinger – og at midler alt andet lige skal tages af den samme kasse og minister ...”.

Om videncentre og universiteter

”§ 5. Professionshøjskolen skal udvikle eksisterende og nye professionsbacheloruddannelser og efter- og videreuddannelser i tilknytning hertil, udføre udviklingsarbejde og varetage videncenterfunktioner. Den skal bl.a. gennem nationalt og internationalt samarbejde og viden- og kompetenceudvikling tillige bidrage til regional og national udvikling og vækst af erhverv og professioner, herunder i udkantsområder.

Stk. 2. Professionshøjskolerne og universiteterne skal samarbejde strategisk og konkret. Professionshøjskolen skal endvidere samarbejde med andre relevante forskningsmiljøer og med de erhverv og professioner, som professionshøjskolernes uddannelser retter sig mod.” (Lovbekendtgørelse 1081/2008)

JØ

Formidlingspop: 30 sekunders performance

- for fulde teenagere på Roskilde Festival? Bliver det næste krav til at popularisere forskning, spørger hyggeforsker

Jepp Trolle Linnet havde ingen pr-mæssige bagtanker med at vælge 'hygge' som forskningsemne, men det har medført en stor formidlingsopgave, som han løser med glæde – til en vis grænse

I julen 2009 blev den danske forsknings-himmel en stjerne rigere, i hvert fald set med pressens og offentlighedens øjne. Der var nemlig kommet noget så dansk som en 'hyggeforsker'. Og hvad er mere anvendeligt for journalister i en juletid end en hyggeforsker, der kan sætte ord og begreber på den hygge, vi især i december måned dyrker med næsten fanatisk ihærdighed?

Derfor oplevede Jepp Trolle Linnet en sand pressestorm næsten fra den ene dag til den anden, da hans arbejdsplads SDU tog ham med i deres formidlingsmagasin 'Ny Viden'.

"Jeg var i Go'aften Danmark og flere gange i DR-byen. Jeg deltog i flere radioprogrammer, og jeg husker blandt andet, hvordan jeg under en konference i Philadelphia havde flere journalister i røret, der lige skulle lave lidt om julehygge," fortæller han.

Pressens interesse

I løbet af få dage viste det sig, at Jepp Trolle Linnet havde ramt en interesse- og formidlingsmæssig åre. Det var på ingen måde noget, han havde spekuleret i eller valgt sit emne ud fra, men han har alligevel valgt at betragte det positivt og komme det i møde. Således skriver han selv på sin hjemmeside, at han gerne tager imod henvendelser fra journalister.

En lidt upassende byden-sig-til, vil nogen måske tænke. Det gør han ikke selv:

"Jeg kan ikke se det negative i at 'byde sig til'. Hvis man har noget spændende at sige, og ikke er bange for det, hvorfor så ikke? Og når man først har valgt at gå ind i formidlingen, så kan jeg lige så godt lægge det på skinner og sørge for, at de ved, de godt kan henvende sig," fortæller han og nævner også, hvordan han har formuleret et briefing-papir, som han altid kan sende til journalister, der vil interviewe ham, så de hurtigt kan orientere sig om forskningsemnet.

Formidlingsopgaven er en omdiskuteret del af forskningsarbejdet, ikke mindst efter det i 2003 officielt blev indskrevet i loven som

en af universitetets pligter. Det er fint med formidling, men det skal holdes i ave, for tiden går fra forskningsarbejdet, lyder et ofte ytret synspunkt blandt forskere.

Det er Jepp Trolle Linnet enig i.

Det næste: 30 sekunder for fulde teenagere?

Men han konstaterer, at der er visse "stordriftsfordele", når man ofte stiller op for pressen. For rutine i at fortælle om sin forskning er med til at gøre opgaven mindre krævende.

"Jo mere man gør det, jo lettere bliver det. Man får ofte de samme spørgsmål og ved, hvilke svar man kan give. Det betyder, at man ikke behøver gå og bruge en halv dag på at være nervøs og forberede sig. Så hvorfor ikke bare holde gryden i kog? Så tjener man lidt point til sin forskergruppe, og instituttet og universitetet er også glade for at blive nævnt i medierne," siger han.

På den anden side kan han selv synes, at formidlingskravet har nået et betænkeligt niveau. Da han fx blev bedt om at deltage i dagbladet *Informations ph.d.-cup*, sagde han fra over for kravet om at lave en tre minutters video-præsentation af hans forskningsemne.

"Der havde jeg fået nok. Jeg har været i Danskernes Akademi, Jeg har været til Forsker Grand Prix og lavet indslag på 4 minutter. Og nu hedder det så 3 minutter. Hvad bliver det næste – 30 sekunders foredrag for fulde teenagere på Orange Scene? Man skal passe på ikke at sende et signal om, at kan man ikke det her, så er ens forskning for langhåret."

Han sammenligner med artikel-paradigmet, hvor hele kvalitetsmålingen er spændt op på, at man producerer forskning, der kan materialiseres i form af videnskabelige artikler.

"Problemet opstår, hvis du begynder at måle forskere og give løn og forskningsmidler efter deres formidlingsevne. Så er der opstillet endnu et kriterium, der ikke har en egentlig faglig betydning. Det skal være muligt at sige: den viden, jeg laver, egner sig bare ikke til det her."

Det var hygge

Hygge handler om ikke at blive udfordret, kom

"Her er rigtig hyggeligt".

Jepp Trolle Linnet ser med kendermine rundt i cafeen Bang & Jensen på Vesterbro i København og konstaterer hurtigt, at den meget fint lever op til de fysiske rammer, der helst skal være til stede for at man kan bruge definitionen 'hyggelig'.

Indretningen består i høj grad af ældre møbler, der giver et lidt rodet og meget upræsentt indtryk. Rummet ligger til gårdsiden, så belysningen er lettere dunkel.

"Det er meget lokalt sted. Sådan et sted, hvor folk lige kommer forbi efter at have afleveret børn, der er folk, der sidder med deres computere og arbejder, næsten som et andet kontor. Det bidrager også til hyggen," konstaterer han.

Det fundamentale er, at man slapper af, fordi man ikke bliver udfordret: "Hygge er autentisk, præget af ærlighed og spontanitet. Samværet er ikke styret, men gror ud af den måde, folk selv har lyst til at opføre sig på."

Hygge er en subjektiv oplevelse

Dette gør hyggen til en kontrast, først og fremmest i forhold til arbejdslivet, hvor man generelt er udfordret og skal leve op til krav og forventninger af forskellig slags. Men hygge kan være mange ting. Først og fremmest er det en subjektiv oplevelse.

"Det behøver ikke være sociale relationer, der skaber hygge. Folk oplever også hygge på egen hånd, hvis de sidder i sofaen med en bog eller dyrker deres hobby. Du kan også opleve folk, der sidder og taler til hinanden i en rå tone, men i virkeligheden har de det møghyggeligt. Så længe de er på bølgelængde om, hvordan de skal være sammen. Det, der for nogen vil virke, råt, udfordrende, opstillet eller overfladisk, kan for andre være hyggeligt," forklarer Jepp Trolle Linnet.

Problemet opstår først, når der ikke er fælles hygge-normer. Nogle vil opleve en opstemt politisk diskussion som et brud på hyggen, og for at bevare en fælles oplevelse af hygge, er det altså nødvendigt at skifte emne.

Småborgerlig konfliktsky samværsmåde

"Hyggen har tendens til at være laveste fællesnævner, så der ikke er nogen, der føler sig udfordret. Det er meget vigtigt. Derfor finder du også mange beskrivelser af hyggen som en småborgerlig, konfliktsky måde at være sammen på, hvor du ikke kan sige, hvordan du egentlig har det, og hvor samtalen skal glide

Hyggeligt – eller var det?

staterer hyggeforsker. Han har studeret familiehygge og undersøger nu cafe-hyggen

Jeppe Trolle Linnet er den første forsker, der målrettet beskæftiger sig med det ellers så udbredte fænomen 'hygge'.

af sted på ufarlige emner. Sådan kan det nogle gange være.”

En ting er dog den oplevede hygge – følelsen af velvære. En anden ting er den italesatte hygge, og de ting behøver ikke altid have noget med hinanden at gøre.

”Udtrykket har et rituelt præg. Har man været sammen om te og chokolade med venner eller svigerforældre, så siger man altid ’farvel, det var hyggeligt’. Det bliver en etiket for stort set alle former for socialt samvær. Hvis man pludselig svarede: nej, det var ikke hyggeligt, ville folk blive chokerede og fornærmede. Det ville være en meget alvorlig kritik. Så det er ikke et uskyldigt begreb.”

Sondring: Luksus og hygge

Jeppe Trolle Linnets fokus på hygge startede på god, klassisk antropologisk facon, nemlig med en undren. Han var startet på et ph.d.-projekt på Institut for Marketing og Management på SDU om familiers forbrug, og her kom hygge-begrebet jævnlige i spil. En dag fortalte faderen i en af hans fokus-familier

om en rejse til Berlin, hvor han havde bestilt hotel til familien. Han havde først overvejet et luksus-hotel, men ”det skulle jo også være lidt hyggeligt”, og så blev det en billigere løsning.

Sondringen mellem luksus og hygge fik Jeppe Trolle Linnet til at undre sig, og det gik op for ham, at ingen faktisk havde forsket i og skrevet om det ellers så brugte hygge-begreb. Således var grunden lagt for resten af hans ph.d.-studiet samt det post.doc-projekt, han i øjeblikket er i gang med.

Hygge er som bekendt et dansk begreb, som der ikke findes direkte pendanter til på andre sprog. Og han mener da også, at indkredsningen af hygge ikke blot er definitionen af et ord, men i høj grad en beskrivelse af dansk mentalitet og kultur.

”Jeg har fået feedback fra udlændinge, der kender til Danmark, især amerikanere, og det er totalt begejstrede for det, jeg har skrevet. De har fornemmet den her måde, vi er sammen på, men de har måske ikke helt forstået, hvad det er. Efter de har læst den artikel, jeg har skrevet om emnet, har det være som om,

brikkerne faldt på plads for dem.”

Hygge på arbejdspladsen

Under hans ph.d.-studie foregik hygge-efterforskningen mest i familier, hvor han afholdt interview-sessions om opfattelsen af hygge. I hans nuværende postdoc-projekt er han gået på jagt efter hyggen i det offentlige rum, særligt på cafeer og restauranter.

Men selv om hans egen forskning lyder som en hyggelig omgang felt-research, så advarer Jeppe Trolle Linnet faktisk mod at lade hyggen gribe alt for meget om sig i arbejdssammenhæng:

”For mig kan hygge på arbejdspladsen også være et problem. Hvis der opstår en stemning om, at dem der vil producere og være målrettede er for hårde og ikke venskabelige nok, så er professionalismen blevet taget som gidsel. Hvis du er truet på dit arbejde fordi du ikke vil hygge, så er det gået for langt. Hygge skal indhegnes, så man ved, hvor den udspiller sig.”

(Foto: Thue Iversen)

Vær på fornavn og få bedre st

Lektor har stor succes med at lære sine studerendes navne. Lær hans metode – en lille anstrengelse med stor effekt

Er man typen, der følger med i amerikanske præsidentvalg-kampagner, har man måske lagt mærke til en lille detalje: kandidaterne har en forbløffende evne til at være på fornavn med stort set alle mennesker, de taler med.

Det er naturligvis snyd. Obama har ikke mere klæbehjerne end så mange andre, men han har sine assistenter, der altid sørger for at have tjek på fornavnet på journalisten, værten eller den menige vælger, så chefen kan være dus og fremstå jovial og folkelig.

Et billigt trick, men det virker!

Og det gør det også universitetsundervisningen. Lektor ved IT-universitetet **Anker Helms Jørgensen** har gennem sin 40-årige karriere som underviser gjort det til en fast rutine at sætte sig grundigt ind i de studerendes navne. Og han vurderer, at det har stor betydning for forholdet til de studerende.

Skaber respekt og et trygt rum

”Navne er en vigtig del af folks identitet, og ved at bruge deres navne, anerkender man de studerende som mennesker og ikke bare nogen, der skal igennem systemet. Samtidig ser de studerende også læreren som et menneske, der kan fejle i forsøget på at huske deres navne. Det er med til at skabe et trygt rum,” fortæller han.

Men det er ikke blot forholdet mellem lærer og studerende, det gavner med en god navnehukommelse. Det kan også stimulere det sociale samspil imellem de studerende:

”Når jeg først begynder at bruge deres fornavne, begynder de studerende selv at spille med: ... som Hanne sagde før ... Jeg tror måske, de tænker, at når en gammel stodder som mig kan huske navnene, kan de da også selv. Og når de skal danne grupper er det også fremmende, at de kender hinandens navne.”

På et tidspunkt foretog Anker Helms Jørgensen en undersøgelse blandt sine studerende, for at undersøge, hvilken effekt det havde, at han lærte og brugte deres fornavne. Svarerne angav større anerkendelse, trykthed, socialisering og bedre dialog. Enkelte studerende skrev sågar, at de gjorde sig større anstrengelse for at nå deres afleveringer til tiden.

Erhvervspsykologi

Lektoren begyndte at arbejde systematisk med at huske sine studerendes navne

Som underviser bombarderes man med nye navne i en jævn strøm, men der er meget vundet ved at lære dem, siger Anker Helms Jensen.

helt tilbage i slutningen af firserne, da han underviste i informationspsykologi på psykologi-studiet.

”Jeg slog to fluer med et smæk. Jeg underviste i brugervenlighed, og her satte jeg de studerende til tage billeder af hinanden med et polaroid-kamera, der ikke var helt så brugervenligt. Så sad jeg bagefter og spillede kort med billederne og lærte navnene.”

Siden har han løbende systematiseret og forfinet sin egen navnelærings-metode til en 8-trins proces, som han for nyligt præsenterede i en artikel (i Dansk Universitetspædagogisk Tidsskrift).

Han har også introduceret metoden til kolleger på IT-universitetet, og her var der ganske stor interesse og nysgerrighed for øvelsen. For selvom det ikke just er pensum

studerende

ved adjunkt pædagogikum, så er det en ting, mange anerkender vigtigheden af.

”Der er mange, der siger til mig, at det er imponerende at jeg kan, og at de gerne selv ville kunne, men bare ikke kan overkomme det. Men det er altså muligt at gøre, og udbyttet overstiger langt anstrengelsen.”

Svært for nogle

Han anslår selv, at tidsforbruget på at lære navnene på et kursus hold på 20-25 studerende efter 8-trins modellen er halvanden time. I hans eget tilfælde svarede det til 1 procent af kurssets samlede tidsforbrug, og det synes han altså er billigt sluppet.

Helms Jørgensen anerkender dog, at der trods alt er forskel på, hvor godt folk er anlagt for at huske navne og ansigter.

”Nogle har svært ved det. Jeg har en kollega, som er kognitionspsykolog, og han har notorisk svært ved navne. Men man kan mere, end man selv tror. Især hvis man er motiveret for det. Havde nogen spurgt mig tidligere, om det kunne lade sig gøre at lære navnene på at hold med 70 deltagere, så havde jeg sagt, at det var fuldstændig umuligt. Men nu kører det bare derudad.”

Selv en Anker Helms Jørgensen har dog også sine begrænsninger. Navnene på de nye studerende bliver hurtig lært, men til gengæld glider navnene på tidligere studerende ud. Der er ikke plads til det hele: ”Kommer der en specialestuderende fra et kursus fra 3 år siden, så kan jeg måske hverken huske navn eller udseende. Det er typisk en, der ikke har markeret sig. Men der er også dem, jeg kan huske med det samme.”

Et brud på bekvem anonymitet?

Selvom de studerendes reaktioner langt overvejende er positive, når Anker Helms Jørgensen i løbet af få undervisningsgange kommer på fornavn med hele holdet, så er der også enkelte kritiske røster.

”Jeg tror, der er nogen, der ikke bryder sig om at blive fremhævet. De kan godt lide at sikke og gemme sig. De er typisk meget tøvende, når man spørger dem om noget, bange for at sige noget forkert, bange for at virke kiksede. For sådan nogle studerende kan det, at jeg kan deres navne, være et brud på intimsfæren, der kan være lidt for meget.”

lah

Sådan lærer du dine studerendes navne

En metode til hurtigt og effektivt at lære fornavne på studerende på et kursus hold, i forkortet form.

Trin 1: Lav en liste over de studerendes navne

Første trin består i at hente listen med deltagernes navne, fx fra kursuswebsiden, og alfabetisere den efter fornavnene.

Trin 2: Øv navnene ... igen og igen

Skriv navnene i kolonner på et stykke papir. Memorér navnene, ”tyg” på dem og noter pudsige sammenhænge, for eksempel ingen med A, B og C; fire studerende med ”Ma.”: Magnus, Malene, Marie, Martin; to Jonas og to Sebastian. Læg især mærke til første og sidste navn i hver kolonne.

Genkald herefter så mange som muligt og skriv dem igen på et blankt papir. Brug de mønstre, du bemærkede i navne-sammensætningen. Tæl, hvor mange navne, der mangler, og indsæt dem herefter på deres plads i kolonnen. Gentag øvelsen flere gange og noter, om der sker fremgang.

Trin 3: Skab ejerskab første undervisningsgang

Præsenter dit ønske om at lære alle navne ved første undervisningsgang. Sørg for at alle studerende siger deres navn, når de siger noget, og at alle kommer til orde. Lav eventuelt en klassisk navnerunde.

Trin 4: Tag billeder af de studerende

Tag et billede af alle studerende i vilkårlig rækkefølge første undervisningsgang i en pause. Vær opmærksom på at få noteret navnene i samme rækkefølge som billederne.

Tag eventuelt også et billede af de studerende set fra lærerpositionen, som kan supplere indlæringen i trin 7.

Trin 5: Lav et billedgalleri

Brug computerens billedprogram til at nedskalere billederne til små størrelser, som kan samles i galleri-sider, for eksempel ved at indsætte dem i kolonner i et word-dokument.

Print billederne i farver, klip dem ud og skriv de studerendes navne bag på billederne.

Trin 6: Gør billedgalleriet tilgængeligt for de studerende

Gør billedgalleriet tilgængeligt for de studerende for eksempel ved at uploade det på kursuswebsiden. Det giver dem bedre muligheder for at lære hinandens navne.

Trin 7: Kobl navne og ansigter

Arbejd med navnene med udgangspunkt i billederne. En måde er at gå billederne igennem et for et og genkalde sig den studerendes navn. En anden måde er at genkalde sig, hvordan de studerende ser ud: Jonas ... krøllet, vinduesrækken, snakker meget. Er du usikker, så find billedet og øv forbindelsen mellem navn og ansigt. En tredje måde er at lægge alle billederne ud på et bord og lave tilfældige nedslag i den alfabetiske navneliste og udpege den studerendes billede på bordet.

Trin 8: Praktiser og insister!

Praktiser det – allerede fra anden undervisningsgang. Gør det til en vane at nævne navnet, hver gang en studerende vil sige noget. Lav mundtligt en talerliste, hvis flere vil sige noget: ”Jonas, derefter Katrine og Sebastian”. Insister på selv at sige navnet, selvom du er usikker. Brug de andre studerende som ressourcer, hvis et navn ikke dukker op: Hvad er det nu ... hedder? Så understøttes deres læring af hinandens navne.

Kilde: Dansk Universitetspædagogisk Tidsskrift 12.

Socialkonstruktivisme – demokratisk

Ja, hvis det måles på politikernes – og markedets – styring. Men nej, hvis det måles på forskersamfundets indflydelse, svarer Finn Coll

Socialkonstruktivismen er igennem de seneste årtier kommet til at indtage en meget indflydelsesrig position i det akademiske landskab. Dette er opnået igennem en slagkraftig kritik af traditionelle videnskabssteoretiske positioner, som baserer sig på en realistisk ontologi og en rationalistisk erkendelsesteori. Socialkonstruktivismen har imidlertid også en politisk og ideologisk dimension, som bidrager betydeligt til dens popularitet: Den ses af mange som et redskab til at styrke den demokratiske kontrol med videnskaben og den teknologi den afføder, og dermed gøre videnskaben ansvarlig over for lokale interesser så vel som mere generelle samfundsmæssige hensyn. Socialkonstruktivismen opfatter sig selv som særligt demokratisk, som et standpunkt der leverer "empowerment" til ikke-eksperter og bredere befolkningsgrupper. Er denne opfattelse korrekt?

Helt overordnet er konstruktivismen det standpunkt, at visse størrelser, som vi normalt opfatter som "naturlige", "givne" eller sågar "nødvendige", i virkeligheden blot er produkter af menneskers kollektive praksis. Dette gælder også videnskaben og dens resultater. Dette standpunkt begrundes ofte med en *instrumentalistisk* fortolkning af videnskaben. Ifølge instrumentalismen afspejler vores teorier ikke virkeligheden, men er redskaber til at håndtere den. De er ikke *repræsentationer*, men midler til *interventioner*, med Ian Hacking's træffende slogan. Dette er if. konstruktivismen en konsekvens af, at vore teorier er radikalt underbestemte af data: Virkeligheden påtvinger os derfor ikke bestemte teorier, men tillader os at vælge imellem et i princippet ubegrænset antal alternativer. De er ligeværdige som rene tankeredskaber, men har ofte ganske forskellige politiske og normative implikationer. Derfor bestemmes valget imellem dem af politiske og ideologiske interesser.

Fremmer en socialkonstruktivisme baseret på en instrumentalistisk erkendelsesteori og ontologi en demokratisering af videnskaben? Den etablerer i det mindste en nødvendig om end ikke tilstrækkelig betingelse for demokrati: Den eliminerer virkeligheden som en størrelse, der lægger begrænsninger på vores opfattelse af den, og dermed på den

måde hvorpå vi håndterer den i praksis. Den øger derved spillerummet for frie samfundsmæssige beslutninger om, hvordan vi skal tænke om virkeligheden og forholde os til den. Alle beslutninger vedrørende forskningen handler herefter om forholdet imellem mennesker og deres interesser; dvs. de er blevet *politiske*. Og som alle andre politiske beslutninger kan, og bør, også disse afgøres ved en demokratisk procedure. Mange konstruktivister taler direkte om kendsgerningernes tyranni, der ligestilles med religionens tyranni, dvs. det at vi uretmæssigt tvinges til at bøje os for en højere, ikke-menneskelig autoritet.

“

Den konstruktivistisk-instrumentalistiske videnskabsforståelse fører til, at beslutninger vedrørende forskningens udvikling og retning tages ud af forskernes hænder og flyttes til højere, mere centrale niveauer hvor de afgøres af færre aktører

Hvis en radikal socialkonstruktivisme lægges til grund, er de afgørende parametre for vellykket vidensproduktion øjensynligt rent sociale: Det er fundamentalt set et spørgsmål om, hvor mange interessenter man kan få til at bakke op om og deltage i den bestemte sociale praksis, som udgør en videnskabelig disciplin og dens anvendelse (to ting som i grunden ikke kan adskilles). Videnskab er teknologi, og derfor er dens succeskriterium hvor mange der gør brug af den; og typisk bliver teknologier mere nyttige for hver enkelt bruger jo flere der bruger dem – som det gælder for et medium som Facebook. Det følger, at man kan designe sig til videnskabelige fremskridt og praktiske nyskabelser ved omhyggeligt planlagte organisatoriske foranstaltninger og ved at rekruttere så mange interessenter som muligt i en forskningsproces. Dette er netop kernen i Modus 2 – videnskab, i the Triple Helix modellen og i Bruno Latours aktantanalyse af videnskaben, videnskabsanalyser der alle har været særdeles indflydelsesrige i de senere års forskningspolitik.

Socialkonstruktivisternes teoretiske

skrifter studeres ganske vist næppe særligt grundigt af danske forskningspolitikere og administratorer. Men disse forfattere spiller en betydelig rolle som inspiratorer og konsulenter for europæisk forskningspolitik, der i høj grad bestemmer den danske.

Loverensstemmelse med den konstruktivistiske, instrumentalistiske tankegang sker der da også i disse år en bevægelse i den danske universitetsverden i retning af topstyrede organisationer. Der er en tendens i retning af stadig større enheder i forskningsinstitutionerne, og beslutningskompetencen flyttes opad. Instituttlede, dekaner, rektorer, bestyrelser og ministre mener at kunne gribe konstruktivt ind i forskningsprocessen for at lede den i den rigtige retning. Videnskaben bevæger sig i retning af top-down styring. Disse ændringer er i Danmark blevet formelt stadfæstet i universitetsloven af 2003, der afskaffede universitetsdemokratiet i form af de ansattes valg af instituttlede, dekaner og rektorer. Dermed elimineres den bottom-up beslutningsproces, der har været karakteristisk for videnskaben. Også internt på universiteterne gælder det samme ideal. For at viden kan være nyttig for så mange aktører som muligt inden for universitetets rammer, bør den helst fremgås af brede tværfaglige

kontrol med videnskaben?

in

samarbejder. Derfor slås små institutter sammen til større enheder, og på Aarhus Universitet er man gået så langt som til helt at ophæve institutstrukturen på det nye fakultet Arts, der er en sammensmeltning af de gamle humanistiske fag og teologi.

Fra et rent organisationssynspunkt er denne udvikling noget paradoksalt. Fra slutningen af 1950'erne var den forståelse nemlig slået igennem i organisationsteorien, at den optimale organisations- og ledelsesform afhænger af, hvad organisationen producerer; den afgørende skikkelse var den britiske organisations sociolog Joan Woodward. Igenem bidrag fra Woodward og en række andre organisationsteoretikere blev der efterhånden udviklet en forfinet analyse af de aspekter af produktionsprocessen, som er bestemmende for den (mest effektive) organisationsstruktur for en given produktionsmåde (produktions-teknologi). Det resulterede i en klassifikation af organisationer efter deres produktionsmåde, som er standardstof i enhver elementære lærebog i organisationsteori.

Ét yderpunkt i klassifikationen er såkaldt "rutinemæssigt arbejde", som forekommer hvor der er et ensartet input til arbejdsprocessen og ensartet output. I den organisationsteoretiske litteratur nævnes de masseproducerende industrigrene,

såsom bilindustrien, typisk som eksempler herpå. Produktion af denne art foregår mest effektivt i hierarkiske organisationer. Den radikale modsætning hertil er arbejdsopgaver med høj opgavevariabilitet kombineret med lav analyserbarhed af opgaverne, såkaldt "ikke-rutinemæssigt arbejde"; organisationslitteraturen nævner typisk videnskabelig forskning som eksempel på denne produktionsform. Her forudsætter effektivitet flade organisationer, hvor der ligger stor beslutningsmyndighed hos dem der frembringer produktet. Men bevægelsen i forskningsverdenen er at gøre "produktionsformen" for videnskabelige viden mere lig den der gælder for "rutinemæssigt arbejde" i form af standardiseringer, administrative styringsmekanismer, mm. Beslutninger vedrørende planlægning af arbejdet tages derved ud af hænderne på dem der udfører det.

Politikerne og forskningsadministratorers manglende hensyntagen til organisationsteoretisk børnelærdom er overraskende. Den bliver imidlertid mere forståelig, når man indser, at formålet med hele øvelsen ikke er en mere *effektiv* produktion af universiteternes traditionelle ydelser, men derimod en *omstilling* af produktionen til andre produkter. Der skal fremstilles det som markedet efterspørger, og ikke det som forskerne ønsker at frembringe. De politiske kræfter, der står bag gennemførelsen af omstillingerne på universiteterne (i Danmark og i udlandet) ser mao. *markedsstyring* som den ideelle styringsform, dvs. at universiteternes forskning (og undervisning) i afgørende grad bør bestemmes af, hvad erhvervslivet efterspørger. Dette har haft mest dramatisk indvirkning på humaniora, hvor politikerne ønsker en omstilling fra hvad de (i øvrigt med tvivlsom ret) ser som en reproduktion af klassiske kulturværdier, til en produktion af mere erhvervsvenlige goder.

Politikerne mener imidlertid, at universiteterne ikke af sig selv vil omstille sig til en sådan produktion, hvorfor der må indføres en slags simuleret markedsstyring, i det mindste i en overgangsperiode, hvor politikere og administratorer leder universiteterne hen i den retning, som erhvervslivet

(efter politikernes mening) har brug for. Man kan dog tvivle på, at den stærke politiske og administrative styring vil forsvinde efter at den først er indført; ministerier og andre administrative institutioner afgiver nemlig magt, som de én gang har sikret sig.

Betyder alt dette så nu en øget demokratisk indflydelse på forskningen? Hvad angår organisationsniveauet er svaret et klart nej: Den konstruktivistisk-instrumentalistiske videnskabsforståelse fører til, at beslutninger vedrørende forskningens udvikling og retning tages ud af forskernes hænder og flyttes til højere, mere centrale niveauer hvor de afgøres af færre aktører.

Denne udvikling kunne på den anden side gøre forskningsudviklingen mere demokratisk for så vidt beslutninger blev flyttet helt op til det egentlige parlamentarisk-politiske niveau hvor de ville indgå i den almindelige demokratiske proces. Hvorvidt dette vil blive tilfældet afhænger imidlertid af, i hvor høj grad det politiske system er villigt til at lade egentlig markedsstyring af forskningen slå igennem. For en sådan kunne meget vel lede til at forskningsudviklingen blev styret af magtfulde globale industri-aktører der ikke er synderligt optaget af lokale, herunder nationale, folkelige interesser. Der er klassiske eksempler på dette i form af konflikter imellem den internationale levnedsmiddelindustri og lokale forbrugerorganisationer vedrørende indførelse af genmodificerede fødevarer, af tilsætningsstoffer i fødevarer; og konflikter med energisektoren vedr. indførelse af atomkraft, etc.

Forskningspolitikken står altså ved en vigtig skillevej, og man kunne ønske at politikerne ville inddrage befolkningen i en egentlig, åben diskussion om hvad universiteterne skal bruges til.

Finn Collin er professor v. KU-Institut for Medier, Erkendelse og Formidling

Teksten er et bearbejdet uddrag af Finn Collins bidrag i den nyudkomne antologi "Hvordan styres videnssamfundet" (red. Faye/Budtz Pedersen. Nyt fra Samfundsvidenskaberne april 2012). Bogen bliver anmeldt i næste nummer af FORSKERforum).

Jeg fik ikke noget spørgeskema

I det seneste nummer af Forskerforum (nr. 253 side 12) bliver jeg opfordret til at udfylde et spørgeskema om mine arbejdsvilkår. Det vil jeg gerne gøre, så fx DJØF kan stille nogle relevante overenskomstkrav. Jeg undrer mig imidlertid over, at jeg ikke har modtaget netop dette skema.

Der er mange andre skemaer og nye bureaukratiske krav fra min arbejdsgiver der uafsladeligt kræver min opmærksomhed, som jeg gerne ville være fri for. Os, der fusioneres ind på universiteter og flyttes rundt, udsættes jo for mange omvæltninger i vore arbejdsvilkår, som burde interessere de faglige organisationer stærkt.

SVAR

Kære Hedvig

Der er tale om en irriterende misforståelse mellem FORSKERforum og Djøf. Mailadresser blev leveret fra Djøf, men uden at nogen udenfor var klar over at Djøf havde foretaget et tilfældigt udvalg blandt samtlige mailadresser for Djøf'ere med tilknytning til forskning og universiteter (inkl. professorer, hvis man nu skulle blive i tvivl om det).

Begrundelsen fra Djøf er at der ofte foretages undersøgelser af Djøf-medlemmer, og at Djøf ønsker at undgå at samme personer med kort mellemrum belastes af undersøgelser. Det er et rimeligt argument, men bare meget uheldigt, fordi oplægget var at skemaet skulle udsendes til samtlige relevante Djøf-medlemmer. Men misforståelser sker!

DJØF burde fx interessere sig mere for forskernes løn og arbejdsforhold. Det er nødvendigt og fortjenstfuldt, at vi får mulighed i en spørgeskemaundersøgelse til at fortælle om vores arbejdsvilkår, så både arbejdsgiverne og vores fagforeninger kender vores forhold. Sektoren og vi stilles over for så mange forandringskrav, der forringer vores arbejdsbetingelser, at vi forskere er frustrerede. Den virkelighed bliver alt for ofte glemt i dagens travlhed og i ledelsernes spin om at her går det godt.

*Seniorforsker Hedvig Vestergaard,
SBI-AaU*

Jeg er glad for at du lufter din utilfredshed. Hvis dele af Djøf ikke er tilfreds med behandlingen skal der - som du gør - netop rettes opmærksomhed mod det. Tilsvarende er der gennem undersøgelser rettet opmærksomhed mod problemerne for de ansatte ved de tidligere sektorforskningsinstitutioner. Jeg håber og regner med at rapporten "Arbejdsvilkår ved de tidligere og nuværende sektorforskningsinstitutioner" læses flittigt både på de tidligere sektorforskningsinstitutioner og de tilbageværende sektorforskningsinstitutioner. Men jeg håber sandelig også rapporten læses på universiteterne og specielt at rapporten læses af universiteternes ledelser.

*Lektor Karsten Boye Rasmussen, fmd. f.
Djøfs UFO & med.red. af FORSKERforum*

FORSKERforum til

Professorerne i Djøf har indtil januar i mange år fået FORSKERforum tilsendt som en del af kontingentet i DJØF. Uden varsel eller orientering af medlemmerne stoppede abonnementet imidlertid pr. 1. januar. Da jeg henvendte mig til DJØF for at klage over, at jeg ikke har modtaget, hvad jeg betaler for, fik jeg intet svar fra sekretariatet.

Jeg spurgte så DJØFs redaktør i FORSKERforum, Karsten Boye Rasmussen, som beklager situationen, og henviser til DJØFs direktør, Mogens Kring Rasmussen, som jeg derefter selv skrev til for at få en forklaring. MKR anførte som begrundelse generelle besparelser i DJØF (som altså også rammer FORSKERforum med 100.000 kr.), og som betyder, at DJØFs professorer nu skal tilkøbe FORSKERforum for 200 kr. årligt.

Jeg protesterer på det kraftigste over denne nedprioritering DJØF's service overfor universitetsansatte. FORSKERforum er uden sammenligning vigtigste informationskanal vedrørende forholdene indenfor vores sektor, langt vigtigere end fx DJØF-bladet. Bladets betydning er klart øget med den stigende topstyring af universiteter og forskningssektoren i det hele taget, der desværre også har udtørret den akademiske offentlighed, internt på universiteterne såvel som i en større offentlighed. Informationer som før kom via fakultetsråd og institutråd mv. er svundet ind. Fora for holdningsdebat om universitetspolitik er degenereret. Rektorer, dekaner og institutledere enten taler konformt eller tier, og kappes om at gøre sig til opad i systemet. I stedet for

FORSKERforum til Djøf-professorerne

Som det fremgik af et læserbrev i sidste nummer af FORSKERforum og igen af et læserbrev i dette nummer er nogle Djøf-professorer overraskede og vrede over ikke længere at modtage FORSKERforum. Djøf har nu i en mail sendt forklaring til Djøf-professorerne. Nogle af professorerne har muligvis ikke bemærket mailen og derfor bringes teksten nedenfor.

Fra FORSKERforums redaktion viderebringer vi linket til tegning af abonnement på bladet her:

www.djoef.dk/forskerforum

Som Djøf-medlemmet i redaktionen af FORSKERforum skal jeg stærkt beklage både forløb og resultat. Her er blevet redet før der blev sadlet; og så sidder man altså ikke så godt. Jeg håber at Djøf-professorerne vil tilvælge fortsat at modtage FORSKERforum også selvom dette valg vil betyde en ekstra udgift. FORSKERforum kan ikke administrere abonnementer, og tilmelding skal derfor ske gennem Djøf.

Karsten Boye Rasmussen, fmd. Djøfs UFO

Djøfs professorer?

at stoppe for den åbne kanal, FORSKERforum udgør, burde DJØF arbejde for at gøre FORSKERforum til pligtlæsning, ikke mindst hos egne medlemmer i ledende funktioner i forskningsinstitutioner.

Og i forvejen er det uhyre lidt vi mærker til DJØFs engagement i de forhold, der vedrører specielt universitets- og forskningssektoren. (Vi er en hel del, der stadig husker, hvordan DJØF svigtede vore interesser ved at støtte 2003-revisionen af Universitetsloven, der afskaffede den demokratiske styreform). Vi professorer er ikke repræsenteret i chefgruppens ledelse, og vi er overhovedet ikke blevet spurgt. Ja end ikke en meddelelse om afskaffelsen af denne ydelse har ledelsen ulejliget sig med at udsende, før der nu begynder at komme protester.

Beslutningen må omgøres, så vi fortsat får bladet. Alternativt kan der indføres valgfrihed mellem FORSKERforum og DJØF-bladet for alle DJØF-medlemmer. Mit gæt er, at temmelig mange forskere vil benytte sig af det, således at besparelsen på de 100.000 opnås ad denne vej.

DJØFs ledelse bedes derfor svare på følgende to spørgsmål:

Hvorfor er FORSKERforum ikke bare en del af den service, Djøf skal levere til os?

Hvad får vi i forsknings- og universitetssektoren egentlig ud af vores Djøf-medlemskab?

*Professor (mso) Heine Andersen,
KU-sociologi*

Kære professormedlem af Djøf

Forskerforum sendes ikke længere gratis til medlemmer af offentlige chefer ansat inden for undervisning og forskning, men hvis du ønsker at modtage tidsskriftet fremover, har du mulighed for det ved at tegne et abonnement på 100 kr. (inkl. moms) pr. halvår – altså i alt 200 kr. pr. år.

I januar 2011 måtte vi i Djøf konstatere at vi ville få et underskud på ca. 12 - 15 millioner kroner om året, hvis vi ikke gennemførte markante besparelser. I marts 2011 vedtog bestyrelsen derfor et nyt budget der skulle sikre balance i Djøfs fremtidige økonomi. Det nye budget betød nedlæggelse af 20 stillinger i sekretariatet og besparelser på næsten alle øvrige konti. Herunder blev der gennemført betydelige besparelser på Djøf-bladet samt reduktion af udgifter/tilskud til Djøfs tre fagtidsskrifter i størrelsesordenen 750.000 kr. Som led i besparelserne blev det samtidigt besluttet at reducere Djøfs bidrag til Forskerforum med kr. 100.000 pr år fra og med 2012.

Da Forskerforums redaktion ikke fandt at der kunne spares yderligere på tidsskriftet måtte Djøf derfor reducere i antallet af medlemmer, der kunne modtage tidsskriftet gratis. Bidraget til Forskerforum betales af Djøfs overenskomstforening. Derfor vil medlemmer af Offentlige chefer, der fremover ønsker at modtage tidsskriftet, skulle tegne et abonnement på 100 kr. (inkl. moms) pr. halvår.

Hvis du ønsker at modtage Forskerforum, bedes du klikke på dette link og udfylde formularen: www.djoef.dk/forskerforum

Du kan læse mere om Forskerforum på www.forskerforum.dk

Hvis du har spørgsmål vedr. abonnementet, er du velkommen til at ringe til Djøfs medlemsadministration på 33 95 97 37.

Med venlig hilsen

Adm.dir. Mogens Kring Rasmussen, Djøf

Udgiveradresseret maskinel magasinpost id-nr.: 42026
Alt henvendelse: dm@dm.dk, telefon 3815 6676

Spionmistænkt indberettede ikke bijobbet

Fritidsspioner, som her støvsugeragenten James Wormold i filmen 'Our Man in Havana' er forpligtet til at indberette det til ledelsen ifølge KU's bibeskæftelsesregler.

8. maj indledes spionsagen mod den suspenderede KU-professor Timo Kivimäki, som under stor medietummel nu er tiltalt efter paragraf 108 – 'den milde spionparagraf' – for at have hjulpet et fremmed efterretningsvæsen til at kunne operere i Danmark. Kivimäki selv erklærer sig uskyldig og regner bestemt med at blive frikendt, da han mener anklagen bygger på et meget tyndt grundlag.

Hertil vil den konspiratoriske reporter – *det er en del af journalistikkens væsen* – bemærke, at hvis Kivimäki havde sat sig ind i litterære klassikere som Ian Flemming og John Le Carre, så ville han vide, at russere som udgangspunkt er skurke, som man til enhver tid bør tillægge skumle motiver. Men nok om det.

Han spurgte ikke om lov

Muligheden forelægger – trods den store medietummel – at den finske professor faktisk er uskyldig i spionanklagen. FORSKERforums opsøgende reporter har imidlertid luret en måde, hvorpå PET, statsanklageren, Finansministeriet, Rigsrevisionen eller STATEN kan knalde Kivimäki, hvis ikke selve spionanklagen holder.

Det samfundsvidenskabelige fakultet kan nemlig ikke fortæller, om Kivimäki har

spurgt om lov til at bijobbe. Han har heller ikke indberettet sine indtægter.

Til gengæld har Kivimäki erkendt, at han i en periode på 6 år har modtaget omkring 120.000 kroner som betaling for rådgivning af russiske diplomater. Han hævder dog selv, at der er tale om politiske analyser på baggrund af offentlige tilgængelige kilder, og at han ikke havde nogen mistanke om, at diplomaterne skulle være spioner.

KU's bijobregler: Alt skal opgives

Uanset om Kivimäki bliver kendt skyldig. Eller uanset hvad han har gjort, hvem han har mødt og hvilke lister over studerende, han har haft i sin taske, så skulle han have bedt om lov hos sin dekan eller institutleder (alt efter om den slags er delegeret). Han har heller ikke oplyst indtægten på 120.000 kr.

På det punkt er KU's hidtidige regler utvivlsomme og svære at misforstå: Al bibeskæftigelse skal nemlig indberettes – bestyrelsesarbejde, hverv i udvalg og ekspertgrupper, rådgivning og konsulentarbejde – hvorunder spionage for øvrigt må formodes at høre.

Og så er det for øvrigt ligegyldigt, om man tjener 120.000 eller 120 kroner. Retningslinjerne har ingen bagatelgrænse.

Ledelsen skal pænt spørges om lov uanset beløb. Indberetningen skal faktisk også ske ved ulønnet fritidsarbejde som fodboldtræner eller kok, hvis det "påvirker medarbejderens mulighed for at opfylde ansættelsesforholdet på KU".

Når KU-ledelsen så vurderer, om det er i orden, at man spionerer eller bijobber på anden måde, ses der på forskellige forhold, herunder om man fortsat kan passe sit almindelige arbejde, om man konkurrerer med KU og så den særlige dekorum-regel: "at bibeskæftigelsen er forenelig med den agtelse og tillid, der er nødvendig for at være ansat på KU."

KU: pt. med fri bane for bijobs-spioner

Skulle der sidde en ansat, der helst vil gå lidt stille med dørene omkring sit spionage-bijob, er der imidlertid legitime rammer for at gøre det netop nu.

HR-afdelingen på KU oplyser nemlig at de hidtidige regler for bibeskæftigelse er under revision og derfor suspenderede. I mellemtiden gælder statens almene regler, og ifølge dem, behøver man ikke indberette bibeskæftigelsen, når det ikke forstyrrer ens arbejde.